

Berättelse

om hvad i Riket och dess Styrelse sig tilldragit
sedan sista Riksdag;

Gifwen Stockholms Slott å Rikssalen den 17 Januari 1868.

Sweriges politiska förhållanden hafwa under den tid, som från sednaste riksdag förflutit, icke undergått några förändringar. De ega fortfarande sitt uttryck i wänkskapliga förbindelser med alla främmande Makter.

Förhållande
till främmande
Makter.

På grund af ett utaf Kongl. Italienska Regeringen väckt förslag har genom ministeriell Deklaration, undertecknad i Stockholm den 30 November och i Florens den 18 December 1866, öfwerenskommelse blifwit träffad angående befrielse för Swenska och Norska undersåter i Italien samt för Italienska undersåter i Sverige och Norge från utgörande af utskylder såsom ersättning för personlig tjenstepligt, afwensom från deltagande uti inhemska twångslån, m. m.

Deklaration
angående be-
frielse från ut-
skylder, m. m.

Till den i Paris, under den 17 Maj 1865, afslutade internationella Telegraf-Konventionen hafwa additionella Artiklar blifwit undertecknade jemwäl i Paris den 8 April 1867. Dessa Artiklar afse berörde Kon-

Telegraf-
konvention.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

1

Riksdags-Berättelsen.

ventions tillämpning på den Telegraf-korrespondens, som med Algerlet och Tunis utweclas.

Postfördrag. Emellan de förenade Rikena och Kejsardömet Frankrike har i Paris, den 31 Oktober 1867, blifwit afflutadt ett Postfördrag, som är ratificeradt af Hans Maj:t Konungen den 22 November samt af Hans Maj:t Fransmännens Kejsare den 13 November samma år.

General-kon-
sulat för åt-
skilliga Ost-
Asiatiska
länder. I sammanhang med Kongl. Maj:ts beslut om en allännare regle-
ring af de förenade Rikenas konsulatwäsende har ett General-konsulat
för åtskilliga Ost-Asiatiska länder blifwit upprättadt.

Justitie-
Statsmini-
sterns embets-
berättelser. Enligt de för afgifwande af Justitie-Statsministerns embetsberät-
telser från domstolar, samt polis- och verkställande myndigheter för år
1865 inkomna uppgifter har antalet anhängiggjorda ärenden nämnda år
utgjort, af twistemål 46,041, deribland konkursmål 1,675; af alla kon-
kurs- och urarswamål, utan afseende om twistefråga i dem till domstols
afgörande hånstjuitits, 3,982; af skuldfordringsmål hos Kongl. Maj:ts
Befallningshafwande 171,512; af andra civila ärenden 332,866; samt
af brottmål 38,593. — I de samma år afgjorda brottmål hafwa åtalats
39,019 särskilta lagöfwerträdelser och blifwit sakfällde 31,208 personer,
nemligen 28,836 män och 2,372 qwinnor. Bland dessa hafwa blifwit
dömda till dödsstraff 8 män och 1 qwinna, till straffarbete 1,244 män
och 246 qwinnor, till fängelse 363 män och 55 qwinnor, till annan
urbota bestraffning 120 män och 1 qwinna, samt till endast böter 27,101
män och 2,069 qwinnor.

Unions-
komitén.

Den Komité af Swenske och Norske män, som, enligt hwad i före-
gående berättelser förmäles, blifwit af Kongl. Maj:t tillsatt för utarbe-

tande af förslag till förändrade bestämmelser angående de förenade Rikernas unionella förhållanden, har under år 1867 afflutat sina arbeten samt till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt betänkfande och förslag till ny Föreningsakt. Öfver detta förslag har Kongl. Maj:t i sammansatt Swenskt-Norskt Statsråd infordrat Norska Regeringens yttrande; men detta har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

I anseende till den alltmer ökade balansen af oafgjorda mål i Hof-rätten öfver Skåne och Blekinge, har Kongl. Maj:t, för att i någon mån afhjelpa detta för rättsfökande menliga förhållande, medgifvit att denna Hofrätt, som eljest består af två afdelningar, finge under tiden från och med den 1 November 1867 till den 1 Maj innewarande år arbeta å tre afdelningar.

Sedan Trelleborgs stad genom Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 11 Oktober 1866 erhållit egen jurisdiktion, har Kongl. Maj:t, i anledning af väckt fråga om till hwilken walfrets för riksdagsmannawal Trelleborg såsom stad borde höra, förordnat att staden, såsom belägen emellan städerna Ystad samt Skanör och Falsterbo, skall med dem till en walfrets förenas.

Efter wederbörande förslag, har Kongl. Maj:t meddelat föreskrifter rörande förändrad organisation af Rådstufwurätten och Magistraten i Westeras, äfvensom angående indragning af två borgerliga Rådmanstjenster i Drebro; hwarjemte Kongl. Maj:t fastställt ny ordning för borgmästare-wal i städerna Gesle, Einköping och Tönköping.

I anledning af Rikets Ständers begäran i skrifwelse den 28 Maj 1866, har Kongl. Maj:t förklarar, att den, som hädanefter till Härads-

Stånska Hof-
rättens tillöf-
ning med en
division.

Trelleborgs
hänförande till
nys walfrets
för riksdags-
mannawal.

Organisation
af Rådstufwu-
rätt och Ma-
gistrat.

Walordnin-
gar.

Wiltor i Hä-
radshöfdinge-
fullmakt.

höfdinge-embete warder i nåder utnämnd, skall tills widare wara skyldig underkasta sig den förändring icke allenast, på sätt hittills i Häradshöfdinge-fullmakter stadgats, i löneförmåner, utan jemwäl i domsagans område, som framdeles kan blifwa bestämd, samt anbefallt Hofrätterna att, då Häradshöfdinge-embete fungöres ledigt, om detta wilkor i fungörelsen införa underrättelse.

Reglering af
domstolsindel-
ningen.

För tillwägabringande af ändring och rättelse uti hittills förefunna oregelbundenheter uti landets judiciella indelning, har, till följd af gjorda framställningar, Kongl. Maj:t förordnat: att Carl Sohans församling i Göteborgs och Bohus län skall, jemte åtskilliga andra lägenheter, såsom förstad förenas med Göteborgs stad och läggas under stadens jurisdiktion; att $\frac{1}{2}$ mantal N:o 65 Westra Tubbaryd, af hwilket hemman $\frac{1}{3}$ mantal redan genom Kongl. Resolutionen den 8 December 1771 blifwit underlagdt Carlshamns stads jurisdiktion, må i judicielt hänseende warda i dess helhet förlagdt från Bräkne härad under Carlshamns stads domwärjo; att byarna Vädeänget, Ramsnäs och Riket skola i judicielt hänseende wära förenade med Sundborns tingslag; och att åtskilliga till Eskilstuna stad angränsande lägenheter skola skiljas från Öster- och Wester-Nekarne härader samt förenas med Eskilstuna stad.

Gemensam
tingsstad.

På gjord framställning har Kongl. Maj:t förordnat, att Bergsjö, Forssa, Delsbo och Enångers tingslager skola å det beslutade nya kronohäftet i Hudikswall hafwa gemensam tingsstad för ransakning i brottmål med häftad person.

Fängelse-
byggnaden i
Hudikswall.

För byggandet af nyknämnda häkte har Kongl. Maj:t fastställt underdåniga ritnings- och kostnadsförslag samt, med antagande af wissha kommuners anbud om bidrag till fängelsebyggnaden m. m., medgifwit

att fängelset finge begagnas såsom kronohäfte för Hudikswalls stad samt Norra Helsinglands och Westra Helsinglands domsagor, äfvensom till ranssakningshäfte för staden. Arbetet å denna fängelsebyggnad har sifflidne år börjat.

Den i berättelsen till förra Riksdagen omsformällda tillbyggnaden wid kronohäftet å Långholmen har blifwit verkställd och under år 1867 till ^{Tillbyggnaden wid kronohäftet å Långholmen.} begagnande uppläten.

Nådigt Reglemente för Läns- och Kronocellfängelserna i riket har blifwit utfärdadt, hvarjemte Kongl. Maj:t meddelat nådiga förefkrifter angående tillsyningsmän wid Rikets kronohäften. ^{Reglemente för Läns- och Kronocellfängelserna. m. m.}

Kongl. Maj:t, som under den 3 Maj 1867 utfärdat den af Kongl. ^{Lagförändringar.} Maj:t förefslagna, af Riksdagen antagna lag angående efterbildning af konstverk, har till nedannämnde af sednast församlade Riksdag afgifna förslag till lagförändringar, öfwer hwilka Kongl. Maj:t icke funnat före Riksdagens åtfkiljande meddela beslut, sedermera, i den ordning 87 § Regeringsformen förefkrifwer, lemnat nådigt bifall och låtit å dessa förslag grundade förordningar under följande dagar utfärdas, nemligen:
 1867 den 22 Oktober, angående ändring af 16 Kap. 5 och 13 §§
 Jordabalken;
 " f. d. angående tillägg till 17 Kap. 6 § Handelsbalken i fråga om jordegares förmånsrätt till arrendators löseghedom;
 " den 5 November, angående förändrad lydelse af wittneseden; och
 " f. d. angående förändrad lydelse af 51 § Konkurslagen;
 hvarjemte Kongl. Maj:t, i hufwudsfallig öfwerensstämmelse med Rikets Ständers i underdånig skrifwelse den 2 December 1863 gjorda framställ-

ning, under den 10 Maj sistlidne år utfärdat nådig Kungörelse angående wiß tid, inom hwilken kartor och skifteshandlingar skola af Ordförande i Egodelningsrätt till Landtmätare återställas m. m., äfwenfom i enahanda ämne beslutat ett tillägg till Instruktionen för Kongl. Maj:ts Nedre Justitie-Revision.

Öfwer de af sednaste Riksdag beslutade lagförändringar, hwilka Kongl. Maj:t anfett Sig ej böra bifalla eller som ej hunnit så beredas att de kunnat slutligen afgöras, will Kongl. Maj:t meddela särskilt berättelse, upptagande de skäl, som hindrat förslagens antagande eller slutliga föredragning.

Komité för
ordnande af
Häradsrät-
ternas arbets-
sätt.

I anledning af Rikets Ständers i underdånig skrifwelse den 28 Maj 1866 gjorda framställning om behofwet af förändrade stadganden rörande domstolsinrättningen å landet, i syfte att förekomma den nu öfwerlagade långsamheten i lagskipningen, har Kongl. Maj:t uppdragit åt en Komité att, för winnande af det i Rikets Ständers skrifwelse omförmällda syftemål, utarbete förslag till förändrade stadganden angående Häradsrätternas arbetsfätt, äfwenfom till de öfriga föreskrifter, som, dermed egande sammanhang, kunde finnas erforderliga och lämpliga.

Komitén för
förslag till
stadganden an-
gående rätt till
fast egendom.

Den af Kongl. Maj:t förordnade Komité för utarbetande af förändrade stadganden till betryggande af eganderätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet har under år 1867 avslutat sina arbeten; och har tryckning af Komiténs förslag under förliden höst pågått.

Förslag till
lag om watten-
rätten.

Öfwer det i berättelsen till sednast församlade Riksdag omförmällda förslag till ny lag rörande wattenrätten hafwa wederbörandes yttranden ännu icke fullständigt inkommit.

I samma berättelse omnämndes att ett förslag till ny rättegångslag för krigsmakten blifwit inom Justitie-Departementet upprättadt och öfwerlemnadt till granskning af den Komité, som förut afgifwit yttrande öfver upprättadt förslag till strafflag för krigsmakten till lands och sjös. Sedan denna Komité med det infordrade utlåtandet öfver förslaget till rättegångslag inkommit, har öfver detta förslag infordrats yttrande från Högsta Domstolen, till hwars granskning jemväl öfwerlemnats ett inom Justitie-Departementet upprättadt förslag till förordning om nya krigslagens införande och hwad i afseende derå iakttagas skall. Högsta Domstolens utlåtanden öfver dessa förslag har ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

Krigslagstiftningen.

Den, på fött i berättelsen till förra Riksdagen förmäles, af Kongl. Maj:t nedsatta Komité för utarbetande af förslag till ordnandet af förhållandena rörande Sjöförmåner och Lappor har under sistlidne år till Kongl. Maj:t afgifwit underdånigt betänkande med förslag till lag rörande Lapporna i de förenade Rikena. Detta förslag har öfwerlemnats till Högsta Domstolens granskning, men des yttrande har ännu icke afgifwits.

Förslag till lag rörande Lapporna i de förenade Rikena.

Sedan Komitén för salpeterärendena afflutat sina arbeten, har nämnde Komité, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts den 28 December 1866 fattade nådiga beslut, blifwit upplöst samt des återstående konstanta medel till Riksgälds-Kontoret levererade och des handlingar till Arméförvaltningens Artilleri-Departement aflemnade.

Upplöst arbetsverk.

Indelta Arméens wapenöfningar hafwa under år 1867 verkstälts till den utsträckning, som genom 1858 års underhålls-reglemente bestämdes; dock hafwa regementsmötena wid de regementen, som deltagit i det år 1867 å Ladugårdsgärdet sammandragna öfningsläger, måst, med undan-

Indelta Arméens wapenöfningar.

tag endast för ett regemente, inställas, för att till kostnadernas bestridande för berörda öfningsläger bereda erforderliga medelstillgångar. Norrbottens och Westerbottens Fältjägare-corpsen, som varit afsedda att uti nämnda öfningsläger deltaga, hafwa, till följd af sjöfartens sena öppnande, ej funnat sjöledes till Stockholm transporterats och derföre, till undvikande af dyra marschkostnader, fått i hemorten qwarblifwa, hwarjeme regementsmötena äfwen wid dessa corpsen varit inställda. Öfningslägret på Ladugårdsgärdet fortgick från den 22 Juni till den 6 Juli. För att utbilda skjutskickligheten hos Arméens skarpskyttar hafwa äfwen år 1867 särskilda möten med detta manskap varit wid samtliga indelta Infanteri-regementen och corpsen anbefallda.

Bewäringsmanskapet.

Bewäringsmanskapets wapenöfningar hafwa förfiggått efter gifna föreskrifter. Den åt bewäringsfkyldig lemnade rättighet att, mot erläggande af wiß afgift, winna befrielse från wapenöfning i fredstid har år 1867 begagnats af 677 personer. Wapenöfningsfrihets-afgiften har af Kongl. Maj:t fortfarande för nämnda år varit bestämd till 100 R:dr, hwilka medel kommit Allmänna Bewäringsfonden tillgodo. Såsom bewäringseliter, för hwilka kostnaden till en del utgår från nämnda fond, äro för närwarande antagne 230 personer.

Tjenstgöringsreglemente.

Förnyadt Tjenstgörings-reglemente för Arméen, i hwar rörer tjensten i fält, har blifwit fastställt och till trycket befordradt.

Rikets Militär-indelning.

För att bereda en lämpligare fördelning af truppstyrkan de särskilda Militär-Distrikten emellan, har Kronobergs regemente blifwit öfverflyttadt till Första Militär-Distriktet, Södermanlands regemente till Fjerde och Dal-regementet till Femte Militär-Distriktet.

De frivilliga skarpskytteföreningarnas antal uppgår för närvarande till 301 med en sammanlagd styrka, som, wid det förhållande, att uppgift derom från flera föreningar för siffförflutna året ännu saknas, endast approximativt kan uppgifwas till omkring 36,600 aktiva medlemmar.

Frivilliga
skarpskytte-
föreningar

De af Rikets Ständer för år 1867 till förmån för skarpskytteföreningarne bewiljade anslag dels till aflöning åt instruktörer, dels och till skarp ammunition och målskjutnings-premier, hafwa, enligt af Kongl. Maj:t stadgade grunder, blifwit emellan föreningarne, så widt dessa ställt sig meddelade förefkrifter till esterrättelse, fördelade; hwarwid i afseende å målskjutnings-premierna förordnats, att de, så widt möjligt wore, borde utgöras af gewär eller andra för skarpskyttar i frig erforderliga persedlar, äfwen som att täflingsffjutningarne, i likhet med hwad år 1866 och föregående år varit bestämtdt, skulle inom länen ordnas af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, efter Öfwerbefälhafwarnes hörande och med behörigt afseende å lokala förhållanden.

Tillfälle till lån af målskjutningsgewär har blifwit de frivilliga skarpskytteföreningarne beredt genom det wid 1865 och 1866 års riksdag bewiljade anslag till 3,000 sådana gewär; dock hafwa föreningarne, ehuru härom underrättade, likwäl icke i widsträcktare mån af det erbjudna tillfället sig begagnat, än att de gewär, som blifwit för ändamålet af järfskilda föreningar begärda, tillhopa uppgått till ett antal af endast 1,698 stycken. Rättighet att från Kronans förråd inköpa för frigsbruk odugliga, men till exercis användbara gewär, efter ett fastställdt pris af 3 R:dr för hwarje gewär, har blifwit föreningarna medgifwen.

Det årliga anslag, som finnes bewiljad till beredande af tillfälle för Arméens officerare att ingå i frigstjenst hos främmande, i wänfkapligt förhållande till Sverige stående makt, hwars armé till större eller mindre

Swenfka offi-
cerares an-
ställning i ut-
ländf frigs-
tjenst.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

2

Riksdags-berättelsen.

del befinner sig på frigsfot, har äfwen för år 1867 af Kongl. Maj:t blifwit för sitt ändamål disponerad, hvarigenom understöd tillgodokommit fem officerare, som wunnit anställning wid Kejslerliga Franska arméerna i Mexiko och Algeriet. Och har Kongl. Maj:t fortsarande haft tillfredsställelsen inhemta att sälunda anställde officerare, då de till fäderneslandet återkommit, medfört hedrande witsord om mannamod och wärdigt uppförande.

Understödt åt
f. d. Landt-
wärsmän.

Från anslaget till understöd åt behöfwande, efter 1808 och 1809 års frig qwarleswande Landtwärsmän har, efter det de inkomna ansökningshandlingarne blifwit pröfwade, understöd kunnat tilldelas dertill berättigade sökande med ett belopp af 18 R:dr 50 öre åt hwardera.

Stallskjul för
Kavalleriets
hästar.

Med anledning af ifrågasatt uppförande å indelta Kavalleriets mötesplatser af provisionella skjul till skydd för rusthållshästarne under Kavalleriets möten, har föreskrift utfärdats om rusthållarnes hörande, huruvida de äro williga att bekosta dylika stallskjul, derå ritning äfwen blifwit uppgjord och rusthållarne delgifwen.

Måsskjut-
ningsbana.

För beredande af skjutbana för Elfsborgs regemente till erforderlig längd, hafwa sådana åtgärder blifwit anbefallda, att den för ändamålet behöfliga mark må, genom expropriation, Kronan tillwinnas.

Leveranser för
Arméens
behof.

På anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes i Semtlands län gjorda hemställan om beredande af arbetsförtjenst åt den fattigare delen af befolkningen inom länet medelst öfwerlåtande åt densamma af wisfa yllepersedlars förfärdigande för Arméens behof, hafwa åtgärder blifwit widtagne, hvarigenom lemnats tillfälle till leverans af sådana för Arméen behöfliga waror och persedlar, som af allmogen i Semtland kunna förfärdigas.

Efter inhemtande af inkommet utlåtande från dertill förordnade Komiterade, har Kongl. Maj:t, till esterrättelse wid hädanefter skeende ny anskaffning af infanteri-gewär, fastställt modell å bakladdningsgewär efter Remingtons system, jemte tillhörande bajonett.

Gewärs-
modell.

Härefter och sedan patenträtten å berörda gewärsmodell blifwit för Kronans räkning inlöst, har kontrakt afflutats om leverans från Amerika af 10,000 stycken gewär och 20,000 stycken så kallade lådvr, innehållande låsmekanismen, allt efter det antagna nya systemet; hwarefter styresmannen för Carl Gustafs stads gewärsfaktori beordrats att, åtföljd af lämplig person till biträde wid afteckning af maskiner m. m., afresa till Norra Amerika, i ändamål att ej mindre inhemta närmare kännedom om de wid infanteri-gewärs tillverkning derstädes brukliga arbetsmetoder samt om de maskiner, som färskildt för tillverkning af Remingtons-gewär kunde wara erforderliga, än äfwen att inköpa och hemsända hwad af sådana maskiner kunde för Remingtons-gewärs förfärdigande wid Carl Gustafs stads gewärsfaktori finnas behöfligt och lämpligt; och har, för uppställande af dessa maskiner, hwilka numera, med undantag endast af en mindre del deraf, till Sverige ankommit, stora faktoribyggnaden wid Carl Gustafs stads faktori erhållit en förändrad inredning, äfwen som ock det så kallade qvarnhuset derstädes blifwit tillbyggt för gewärstoft-tillverkningen.

Wapentill-
verknigen.

De till anskaffning af nya infanteri-gewär för åren 1867 och 1868 disponibla medel hafwa för tillverkning af gewär efter den nya modellen blifwit emellan Carl Gustafs stads och Husqvarna gewärsfactorier fördelade, hwarwid, med afseende å angelägenheten att inom möjligen kortaste tid erhålla ett betydligare antal Remingtons-gewär fullt färdiga, Arméförvaltningen fått sig ålagdt att så ordna arbetena wid Kronans faktori, att desamma, intilldess de för en hastigare tillverkning af Remingtons-

gewär erforderliga maskiner hunnit uppiättas, komma att företrädeswis omfatta sådana gewärskdelar, som för de från Amerika förväntade läsmekanisomens kompletterande till fullständiga gewär äro behöfliga.

Koppar-
patroner.

För tillverkning af kopparpatroner till de nya gewären hafwa jemwäl maskiner blifwit från Amerika anskaffade samt verkstäder anordnade uti det så kallade gjuterihuset å Marieberg, sedan der förut förwarade salpeterreserv-förråd och Arméförvaltningens arkiv tillhörande äldre handlingar blifwit till andra lokaler förflyttade.

Ny artilleri-
materiel.

Sedan Artilleri-regementenas samtliga fältbatterier blifwit kompletterade med refflade kanoner, har såwäl det i Hernösand förlagda 14:de 6 *es* batteriet som Artilleriet på Gotland fått sina förut innehafwande kanoner af äldre konstruktion utbytta mot refflade, med dertill hörande ammunition och öfrig materiel.

Topografiska
corpSENS
arbeten.

Topografiska corpSENS arbeten under år 1867 hafwa omfattat: triangelmätningar inom Örebro och Östergötlands län till samverkan med ekonomiska kartverket; fältmätningar inom Stockholms, Skaraborgs, Sönköpings och Kronobergs län; samt höjdmätningar medelst horizontalafwägningar inom Göteborgs, Elfsborgs, Hallands och Kronobergs län.

Bid alla dessa arbeten hafwa utom corpSENS egen personal varit anställda 26 från Arméen kommenderade officerare, af hwilka 9 erhållit den första undervisningen; och har corpSEN med en officer deltagit i fortsättningen af den Europeiska gradmätningen.

Af kartan öfwer Sverige i måttstocken 1:100,000 har under årets lopp utgifwits bladen Upsala och Halmstad. Under gravyr äro nio blad af samma karta, en länskarta öfwer Calmar län i måttstocken 1:200,000, och en generalkarta öfwer Sverige i måttstocken 1:100,000.

För att påskynda kartverket's utgifwande genom användande äfwen af inländska gravörer, är sedan flera år en gravörskola wid corpsen ordnad, från hwilken under förlidet är tre färdighbildade gravörer utgått, och åtnjuta tre elever ännu derstädes underwisning.

Fästningsbyggnads-arbetet wid Carlsborg samt befästningsarbetena i Befästningsarbeten. Stockholms och Carlskrona skärgårdar hafwa fortgått efter af Kongl. Maj:t fastställda arbetsplaner i den mån anwisade medelstillgångar sådant medgifwit; dock har, sedan Riksdagen afflagit allt anslag för år 1868 till fortfattande af fästningsbyggnaden wid Carlskrona, inskränkning egt rum i de delar af 1867 års arbeten derstädes, som möjligen kunnat till år 1868 uppfjutas; hwarigenom medel blifwit disponibla för att fift-nämnda år fortfatta dessa arbeten med fästningens ordinarie arbetare, hwilka sålunda lifasom fästningsbyggnadens byggmästare kunnat bibehållas. Detta har ock varit desto angelägnare som nämnde personers affkedande icke kunnat ske utan wäsentlig skada för fästningsbyggnads-arbetet, dereft det samma framdeles kommer att fortsättas.

Sedan nästlidne års Riksdag, på sätt uti des underdåniga skrifwelse af den 8 Maj 1867 förmåles, hufwudsakligen bifallit Kongl. Maj:ts nådiga framställning, angående ombildningen af Flottans Konstruktions- Umbildning af Flottans Konstruktions-Corps och Torps och Maskinist-Officers-Stat till en civil Corps eller Stat, Maskinist-Officers-Stat till en Corps, under benämning af Kongl. Marin-Ingeniör-Stat. samt härtill anwisat medel, har den sålunda beslutade nya organisationen blifwit verkställd, samt, i sådant ändamål, instruktion och stat för bemälde Marin-Ingeniör-Stat jemte öfriga härwid nödiga föreskrifter utfärdade.

Extra maski-
nisters antag-
ning.

I likhet med hvad nästföregående är egt rum har, till afhjelpande af brist på maskinister wid samtlig rustning af flera utaf Flottans ångfartyg, tillåtelse meddelats till antagande af extra maskinister.

Bewärings-
manskapets
öfning.

De bewäringsfkyldige inom Flottans områden hafwa gemensamt med landtbewäringen, under befäl från Arméen, undergått wapenöfning, med undantag af Blekinge läns bewäringsmanskap, som exercerats af Marinregementets befäl; och hafwa, i afseende på inmnöstrade bewäringsfkyldige, som tillhört frivilliga skarpskytteföreningar, tillämpats bestämmelserna i Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 Augusti 1863.

Ny rotering.

Rotering af f. d. posthemman, hwilka befriats från postföringsfkyldighet, har egt rum och blifwit fastställd inom Gesleborgs samt Göteborgs och Bohus län.

Sjökrigsfo-
lans inrät-
tande.

Den för bildande af officersämnen wid Flottan och Skärgårds-Artilleriet beräknade Sjökrigskola här i staden, om hvars inrättande Kongl. Maj:t gjort nådig framställning till jednaste Riksdag, som derför bewiljat äfkade anslag, har blifwit satt i werksamhet, äfvensom nådigt Reglemente och öfriga nödiga föreskrifter jemte stat för densamma utfärdade.

Personalens
instruktion.

Under nästförflutna år hafwa, lifasom förut, yngre officerare af Flottan erhållit tjenstledighet på längre tid för att genom tjenstgöring å främmande nationers krigsfartyg förskaffa sig öfning samt derunder, då tjenstgöring egt rum å Stor-Brittanniska fartyg, kommit i åtnjutande af stipendier till årligt belopp af 100 £ sterling, hwarjemte stipendier för sådan tjenstgöring äfwen i andra makters mariner blifwit utdelade af

"Anslaget till stipendier för Officerare wid Flottans Corpsen under anställning i utländskt tjenst eller kommandering utrikes".

Att sjövapnet och dess Corpsen tillhörande officerare har fortfarande lemnats tillfälle att begagna undervisning wid Högre Militärskolorna å Marieberg, Gymnastiska Central-Institutet samt maskinverksstäder så inom som utom landet, i alla dessa fall med åtnjutande under tiden af stadgade förmåner.

Med användande af de utaf Rikets Ständer bewiljade kreditiv, har den förbättrade pensioneringen så wäl af Sjöförswarets embets- och tjenstemän samt betjente, som af dess gemenskap, funnat upprätthållas i enlighet med dertill meddelade föreskrifter.

Pensionering-
gen wid
Flottan

Den tredje monitorn är blifwen färdig och har under dermed företagen sjöexpedition befunnits af lika tillfredsställande beskaffenhet som de förra, hvarjente å dessa åtskilliga smärre, fördelaktiga befunna förändringar blifwit anbragta. Kontrakt om byggande af en sjerde monitor har blifwit afflutadt med Wotala mekaniska verkstad, och anordningar widtagits för åstadkommande å densamma af en ännu starkare bepansring än å de föregående.

Flottans
fartyg.

Ett ångfartyg för Högste Befälhafwaren för Rikets frögsmakt till lands och sjös, samt en bepansrad kanonbåt, affedd att föra en kanon af gröfre kaliber, äfwen som en exercisbriggen för skeppsgosfar, äro under året färdigbyggda, men hafwa, med undantag af briggen, ej ännu undergått föreskrifwen besigtning.

Det utaf Kaptenen John Ericsson konstruerade och skänkta handkraftsmaskineri jemte ångmaskin, tillhörande ett af honom föreslaget, bepansradt,

mindre fartyg, har från Amerika blifwit hitsändt; och kommer alltså berörde fartygsbyggnad att numera med första företagas.

Åtskilliga smärre farkoster och båtar hafwa blifwit nybyggda och anskaffade wid sjöwapnets stationer, samt ett Postverket tillhörigt, men för det samma ej vidare behöfligt, ångfartyg till sjöförswaret öfwerlemnadt.

Sloping och försäljning af äldre för Flottan oanvändbara fartyg har under året fortgått efter fastställd plan.

Anskaffning
af kanoner
m. m.

Egaren till Sinspongs styckebruk har, enär styrkt blifwit, att grundläggningen till det nya kanongjuteriet fördröjts af flerehanda ogynnsamma förhållanden, fått sig bewiljadt anstånd till 1867 års slut med fullgörandet af åtagen kanonleverans.

Tillåtelse har blifwit meddelad att wid nämnda styckebruk inrätta ett kemiskt laboratorium för undersökning af egenskaperna hos det jern, som derstädes begagnas till gjutning af kanoner, så för landt- som sjöförswaret.

Anskaffning har skett af större bomber och andra projektiler, samt modeller till uti Amerika berömda handgewär införskrifwits.

Öfver- och
rustningar wid
sjöwapnet.

Rustningarne wid sjöwapnet sistlidne år hafwa, likasom förut i fredstid, hufwudsakligen haft till föremål att bereda öfning för befäl och manskap, för hwilket ändamål företagits:

expeditioner med korvetten af Chapman till Atlantiska Oceanen, för öfning af Kadetter, och korvetten Norrköping till Nord-Amerika, samt på hösten med ångfregatten Vanadis till West-Indien och Södra Amerikas ostkust samt med ångkorvetten Gefle till Medelhafwet;

färskild öfnings-expedition i Östersjön, utom med omförmälda ångfregatt, med monitorerne John Ericsson, Thordön och Dirfing, kanonångslupen

Gunhild och ångforvetten Thor; samt, jemte wanlig mållfjutnings=expedition, en rekognoscerings= och öfnings=expedition uti Mälaren och Stockholms ffar= gård med åttfilliga Stårgårds=Artilleriets fartyg, nemligen: ångfartyget Kare, 4 kanonångslupar, 4 chefsfartyg, 2 landstigningsflupar och diwerse smärre fartyg.

Eftasom nästföregående år har kanonångslupen Ingegerd beordrats att under expedition till Nordfjön besöka de fisteribankar, der Swenske fiskare plåga uppehålla sig, med särskildt uppdrag att, der sådant af behofwet påfallats, bispringa desse med proviant och läkarehjelp, m. m.

Kanonångslupen Gunhild har blifwit stationerad på Rikets westkust under den swårare årstiden, i ändamål att bispringa haverister och nöd= ställda fartyg. Desutom hafwa ångforvetten Thor och kanonångslupen Alfhibild warit beordrade till de Norrländska hamnarne dels med trans= porter af spannmål och dels för inbogsring af spannmålsfartyg.

Efter sifftidne är förväntad s. k. Generalhusbesigtning wid Carlskrona station har nedrifning anbefallts af åttfilliga mycket bristfälliga byggnader åfwenfom försäljning af boställshuset till gamla sjukhuset; och har wid samma station gaslysning blifwit införd uti en del af Kronans hus. Wid Stockholms station har kaloriser anbragts i Kanonier=Kasernen, åfwen= som betydligare reparationer egt rum å boställslågenheterna på Skepps= holmen. I öfrigt hafwa smärre arbeten för widmakthållande af hus och byggnader wid sjöwapnets stationer blifwit verkställda.

Hus och byggnader.

Uppå särskilda framställningar och till lättnad för sjöfarten hafwa utfärdats nådiga Rungörelser, dels om ändringar och tillägg i Kongl. Förordningen den 9 Juli 1862 om Lots= och Fyr=inträttningen i Riket, och dels om restitution i wissa fall af erlagd fyr= och båkasgift.

Utfärdade förfatningar.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

3

Riksdags=Berättelsen.

I öfwerensstämmelse med Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers wid 1865 och 1866 årens riksdag fattade beslut, har nådig Förordning utfärdats, angående öfverslyttning på Kronan af bestyret wid anskaffning och underhåll af båtsmännens kappfäcker och så kallade småpersedlar.

Utfskilliga, af sednast skeddade regleringar inom sjöwapnet påkallade ändringar hafwa blifwit beslutade uti Kongl. Reglementet för styrelsen och ekonomien wid sjöwapnets stationer af den 28 September 1836.

Siffräddnings-
väsendet.

Anstalterna för skeppsbrutnes räddning å Rikets kuster hafwa blifwit omsorgsfullt widmakthållna och under årets swåra stormar anlitats wid ej mindre än 19 färskilta tillfällen.

Sjömät-
ningar.

Sjömätningar hafwa år 1867 fortjatts uti Stockholms skärgård, inomskärs från föregående årets slutpunkter, wid Runmarö och Djurhamn, genom Strömma kanalsleden förbi Baggensjärden och genom Södra Ståket och Skurö sund samt från Blockhus-udden wid Stockholm till Warholin och Trälhafwet, hwarjemte Grönskärs och Hårstens-grupperna uti yttre skärgårdsbandet tillika detaljmätts. Utfjölodningar, utsträckta wid pass trenne mil till sjös, hafwa utförts å en yta af omkring 21 geografiska kvadratmil, omfattande hafsbandet från Norsten till Sandhamn och Swenska Björn till Arholma.

Trenne nya fjöfort hafwa under året blifwit utgifna, nemligen: en karta öfwer Belterna, en öfwer Skagerrack och en special-karta öfwer Smålandskusten, från Kråkelund till Håradsfjär. Från boktryckspressen har utgifwits 9:de häftet (1866—1867) af "Underrättelser för sjöfarande", samt under nämnde tid närmare 8,000 astryck blifwit tagna af fjökarte-kontorets karteplåtar.

En ångslup för bemålde kontors behof har under året blifwit anskaffad.

Den år 1865 påbörjade fyrauläggningen å Wäderöbod, i närheten af Sjöllbacka fiskeläge å Rikets westra kust blef nästlidne höst fullbordad och bragt i werksamhet; likaledes en ny linsfyr af tredje ordningen å Saludden wid Gotlands sydöstra kust; hwarjente trenne mindre ledsfyrar uppförts å Femörehuswud, å Ledfär och wid Bokösund i farleden Södertelje—Mem, äfwen som bifallits föreslagen förändring af Hällö fyr å Bohuslänska kusten, till förekommande af deß förwerling med när-
 lots- och Fyr-
 inrättningen.

Samtliga för den blifwande första ordningens fyr å Pater-Moster-
 ffäret Hamusfär affedda boställsbyggnader för fyrpersonalen hafwa full-
 ändats och fyrapparaten anskaffats. Ett för den widsträckt skärgruppen
 Swenska Björn, nordost från Swenska Högarne i Stockholms skärgård,
 beständt fyrfartyg af jern är under fullbordan för att innewarande är
 utläggas.

På åttfylliga lots- och fyrstationer hafwa å der befintliga fyr torn samt
 bonings- och uthus anställt betydliga reparationer och wid flera af de
 uti mera besökta farleder liggande farligare grund, som tillföre varit
 utmärkta med enklare prickar och remmare, hafwa ändamålsenligare bojar
 och kon- eller ballonprickar blifwit utfatta, äfwen som stenkummel och andra
 slags sjömärken på flera skär i farlederna uppförts.

Kofter och Mönsters lotsplatser inom westra samt Arholma lotsplatser
 inom norra Lotsdistriktet hafwa erhållit större däckade kronolots-båtar.

Liåsom Landsorts lotspersonal för ej länge sedan bewiljats bidrag
 af Lotswerkets medel till uppförande af skolhus med boställe för läraren,
 hafwa jemwäl enahanda slags understöd, på wederbörandes framställning,
 tillagts kronolotsarne wid Furusunds och Wällö lotsplatser för uppbyg-
 gande af lämpliga skolhusbyggnader.

Wid de inom åttfilliga lotsfördelningar inrättade ambulatoriska skolor för lotsarnes barn har undervisningen till allmän belåtenhet fortgått.

Jordbruket. Det förflutna året lönade jordbrukaren en synnerligen rik skörd, men genom ogynsam väderlek under vågens blomning hindrades matningen, så att afkastningen af detta säde ansenligen minskades, och genom nattfroster, som å flera orter under sensommaren inträffade, skadades synnerligast i de norra orterna såväl kornet som hafren, under det att hwetet och potatilen å vissa orter varit hemsökta af sjukdomar, som inskränkt skördebeloppen och minskat värdet af dessa säden. Genom den under sednare delen af sommaren och på hösten inträffade ymniga nederbörden, har sädesbergningen mycket förswärats och spanmålen äfwen å flera orter mer och mindre tagit skada, hwaremot höförden, som i allmänhet varit riklig, verkställes under gynsam väderlek.

Underwisningsanstalter för landthushållningen.

Twå nya landtbrukskolor hafwa under året upprättats, en wid Sätenäs i Skaraborgs län och en wid Borgholms kungsladugård å Öland.

En ny underwisare i boskapsförföreln och mejeri-hushållningen har antagits och såväl denne som de under Landtbruks-Akademiens Förwaltningss-Komités inseeende stälde Landtbruks-ingenjörer, Agronomer och öfrige kringresande underwisare hafwa fortfarande flitigt anlitats samt tillhandagått allmänheten med råd och upplysningar uti de ämnen, i hwilka de äro skyldige lemna biträde och undervisning.

Wid statens båda mejeriskolor, äfvensom wid de tolf stationerne för mejerielevers undervisning, hafwa trettio två elever varit anställda. Un-

derwisningen för dessa har omfattat icke allenast smör- och ostberedning, utan äfwen nötköfkapens rätta wård och skötsel.

Exporten af slagtdjur och mejerialster har fortgått i ökad utsträckning och, särdeles hwad smör och ost angår, med förmån bedrifwits. Export af slagtdjur och mejerialster. Affättningen på England af slagtdjur har varit förswärad genom de åtgärder, som der widtagits till hämmande af köfsapspesten, men på Danmark och norra Tyssland har en liflig och ganska betydande export af göddköfskap fortgått såwål från Skåne som från Calmar län och flera andra orter i södra delen af Riket.

Inom det wid Alnarp uppställda stambolländeri af korthorns-race Stambolländerierne. har helsotillståndet fortfarande varit tillfredsställande. En mindre hjord från detta holländeri är flyttad till Landtbruks-Akademiens experimentalfält i ändamål att der må utrönas, om denna race lämpar sig för landets mellersta provinser.

Bland stambolländerierna af Ayrshire-race hafwa under sistlidna år talrika fall af tuberkelsjukdom förekommit, hwarföre Kongl. Maj:t, efter det de med denna ärftliga och swårbotliga sjukdom mest behäftade djur, till ett antal af 49, blifwit utgallrade, måst förordna om försäljning af dessa djur till slagtdjur.

I tre af de Norrländska provinserne hafwa stambjorder blifwit uppställda med hondjur af inhemsk fjellrace och handjur af Allgauer-race.

Wid Rikets stuterier underhållas för närwarande 518 hästar och föl Stuterierne. samt 90 beskillare.

Sillfisket wid Rikets sydligaste kust har under år 1867 bedrifwits Fiskerinäring- gen. i stor skala. Ensam på kuststräckan mellan Kullen och Carlshamn samt

wid kusterna af Gotland skall det samma, enligt Fiskeri-Intendentens uppgift, hafwa utöfwats af närmare 3,000 personer på omkring 900 båtar. Så wäl på Gotland som wid de i Skåne och Blekinge belägne fiske-lägen och handelsplatser hafwa falterier blifwit anlagda och förbättrade saltning-metoder införda, hwarigenom Swenskt sill kunnat med fördel af-sättas icke allenast inom landet, utan äfwen wid några utländska Öster-sjöhamnar.

De af fiskeritjenstemännen under föregående åren påbörjade under-sökningar, som närmast afse upprättandet af förslag till lämpliga stadgar för fiskets bedrifwande inom särskilda wattendrag, hafwa äfwen sifflidna år blifwit fullföljda och arbetena dermed så långt framffridit, att 26 dylika förslag, beträffande såwäl saltjö- som lax- och insjöfiskerierna, upp-rättats och fastställt eller till wederbörande myndigheters handläggning öfwerlemnats.

För närwarande finnas 16 större, under de tre sista åren byggda fiskodlingsanstalter, hwilkas tillsyn och skötsel är öfwerlåten, dels åt fiskeri-tjenstemännen, dels åt utexaminerade fiskerielever. På några få ställen har en till och med fördubblad afkastning af fisket ådagalagt fiskodlings-företagens nytta, synnerligast hward angår laxfiskerierna.

Den 8 sifflidne November utfärdades kungörelse, innefattande när-mare föreskrifter i afseende å sättet för fiskeriärendens behandling.

Arfwodestaga
för landt-
måteriförrätt-
ningar.

Förnyad taxa på arfwode för landtmåteriförrättningar är utfärdad under den 8 Februari sifflidna år.

Skiftesverket.

Under år 1866 woro wid allmänna skiftesverket sysselsatte 397 landtmätare, 181 medhjelpare och 133 elever. 1,414 laga skiften och 1,691 andra landtmåteriförrättningar afflutades.

Wid storkiftesverket i Stora Kopparbergs län arbetade under sista ^{Storkiftes-} ^{förrättningar.} lidna år en styresman och 18 landtmätare. Enligt fastställd arbetsplan har denna personal varit anställd inom Lima, Orsa och Dre socknar.

Afwittringsarbetena hafwa bedrifwits i Jemtlands län af en, i ^{Afwittrings-} ^{verket.} Wester-Norrlands län af 5 samt i hwart af Westerbottens och Norrbottens län af 15 landtmätare, utom styresmännen. I Jemtlands län återstå föga andra göromål än utstafning, upphuggning och rörläggning af rågångar; och inom Wester-Norrlands län hafwa arbetena så långt framskridit, att Kongl. Maj:t förordnat, att tre af de der anställda landtmätarne skola från och med nästa Juli månad stationeras wid arbetena i Westerbottens län.

Genom Rikets ekonomiska Kartewerk äro fältmätningar och rekognosceringar verkställda på en yta af 20,4 qwadratmil i Örebro län, 1,9 qwadratmil i Wermlands län och 5,6 qwadratmil i Kopparbergs län. Beskrifningar till kartebladen öfwer Åfers, Lindes och Ramsbergs häradder hafwa blifwit tryckta. I Rikets nordliga del hafwa, utom afvägnings-, kartritnings-, transporterings-, konnekterings- och beskrifningsarbeten, mätningar verkställt inom Piteå, Luleå och Torneå lappmarker. ^{Ekonomiska} ^{Kartewerket.}

Geologiska undersökningar hafwa under sista lidna år anställt i Westmanland, Upland, Södermanland, Nerike och Skåne på en areal af 21 qwadratmil, hwarjemte fyra nya karteblad utgifwits. Sammanlagda arealen af nu undersökta delar af landet uppgår till 226 qwadratmil. De utgifna kartebladens antal är 25 och upptaga dessa karteblad wid på 146 qwadratmil. ^{Geologiska} ^{undersökningar.}

Sveriges of-
ficiella statistik.

Af den samling underdåniga berättelser, som af åtskilliga embets-
verk utgifwes under den gemensamma titeln: "Bidrag till Sveriges of-
ficiella statistik" hafwa offentliggjorts: A) Befolkningsstatistik för året
1865; B) Rättswäsendet, sammandrag af Justitie-Statsministerens under-
dåniga embetsberättelser för åren 1830—1856, 2:dra afdelningen;
C) Bergshandteringen 1866; D) Fabriker och Manufakturere 1866; E) In-
rikes sjöfart och handel 1866; F) Utrikes handel och sjöfart 1866;
G) Fångwården 1865; H) Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes femårs-
berättelser under åren 1861—1865; J) Telegrafwäsendet 1866; K) Hälso-
och sjukwården: I. Sundhets-Kollegii berättelse för 1864; II. Öfwersty-
relsens öfwer hospitalen 1865; L) Statens jernvägstrafik 1866; M) Post-
verket 1865; och N) Jordbruk och boskapskötsel 1865 och från en del
län 1866.

Folkmängdens
tillväxt.

Rikets folkmängd, som wid 1865 års slut utgjorde 4,114,141,
hade wid 1866 års slut stigit till 4,160,677 och sålunda under året
öföts med 46,536. Antalet af de under sistlidna år från Riket utflyt-
tade personer är uppgifwet till 7,206.

Statistisk rö-
rande riks-
dagsmänna-
wal.

Statistisk öfwerfigt öfwer de år 1866 förrättade riksdagsmänna-
walen kommer att af Statistiska Central-Byrån tillhandahållas Riksdagens
ledamöter.

Statistisk kon-
greß i Florens.

Sedan Kongl. Italienska Regeringen inbjudit till deltagande i en
international statistisk kongreß i Florens, har t. f. Chefen för Statistiska
Central-Byrån haft uppdrag att såsom Sveriges ombud deltaga i denna
kongreß.

Under år 1866 upphemtades ur grufwor, sjöar och myror 11,557,987 ^{Bergs-}centner jernmalm. Vid 220 masugnar nedsmältes malm, hwaraf er- ^{handteringen.}höllas 5,414,869 centner tackjern och gjutgods. Tackjern omsmältes till 202,348 centner gjutgods och utsmiddes till 3,923,985 centner stångjern. Vid stål- och manufakturwerken tillverkades 94,485 centner stål, 115,580 centner plåtar, 158,534 centner spik, 23,840 centner redskaps-smide samt 156,911 centner diwerse annan manufaktur. Ö öfrigt producerades omkring 10 skålpund guld, 2,487 skålpund silfwer, 43,297 centner koppars, 599 centner nickelkoppars, 1,485 centner nickelsten, 3,286 centner mässing, 6,787 centner bly, 490,300 centner zinkmalm, 1,200 skålpund koboltmalm, 8,500 centner brunsten, 10,536 centner swafwel, dels 3,034 centner och dels 2,000 tunnor jernvitriol, 1,266 centner kopparsvitriol, dels 15,957 centner och dels 2,486 tunnor rödfärg, 5,575 tunnor alun, 351 centner blyerts, porfyr till värde af 3,000 Riksdaler, marmor till d:o af 24,946 Riksdaler samt 1,670,186 kubikfot stenkol.

Genom beslut den 30 Mars har Kongl. Majt meddelat förklaring öfwer Förordningen om Swenska jerneffekters stämpling den 12 Januari 1855 i syftning, att bestämmelserna i nämnda Förordning icke utgöra hinder derför, att flere stämplars för märkandet af jerneffekter, tillverkade wid samma verkstad, må, på behörig ansöfning, bewiljas.

Vid de inhemska fabrikerne och manufakturerna tillverkades 1866 waror till ett uppskattadt värde af 83,748,421 Riksdaler.

Fabrikerne
och manufak-
turernes till-
wertnings-
värde.

De diskont-lån, som sagda. är utlemnades från Manufaktur-diskont- ^{Manufaktur-}fonden, uppgingo till ett sammanlagdt belopp af 3,010,991 Riksdaler ^{diskontfonden.} och låneprocenten war för första klassens fabriksidkare 8, för andra klassens 6 och för tredje klassens 4. Från förlagslånefonden utlemnades under 1866 158,000 Riksdaler.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

4

Upphäfvan-
de af förbudet
mot införsel af
ull från land,
som är smit-
adt af crea-
turspest.

Med ändring af det mot införsel af ull, producerad å utrikes af kreaturspest smittad ort, meddelade förbud, har Kongl. Maj:t för undanrödjande af det menliga inflytande, som sagda förbud eljest skolat utöfwa på den för landet wigtiga yllertillverkningen, genom Kungörelse den 3 sifflidne Maj medgifwit sådan införsel, dock under vilkor, som ansetts be-tryggande mot kreaturspest.

Ullkontoret i
Norrföping.

Då den verksamhet, Ullkontoret i Norrföping utöfwat såsom ullforteringsanstalt, ansetts ej vidare wara för yllewäfnadsindustrien nödwändig, har Kongl. Maj:t förordnat om upphörande af denna verksamhet och om entledigandet af de tjenstemän, som härmed haft besattning, hwaremot Kongl. Maj:t medgifwit, att ull fortfarande må emot afgift emottagas till magasinering uti Ullkontorets lokal.

Lagstiftning
om tillverk-
ning och för-
sälning af
bränwin.

Under den 17 sifflidne Maj utfärdades ny Förordning angående vilkoren för bränwins tillverkning samt Kungörelse angående förändrad lydelse af § 10 mom. 2 i Förordningen den 26 Oktober 1866 om vilkoren för försäljning af bränwin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker. Vidare äro Kungörelser utfärdade, den 31 i nämnde månad, angående förhöjning i afgiftsrestitutionen wid utförsel af bränwin till utrikes ort, och den 20 sifflidne Augusti angående wisfa ändringar i och tillägg till ordningsstadgan för brännerierna af den 23 November 1860.

Bränwins-
tillverkning.

År 1866 tillverkades 15,438,647,5 kannor bränwin af normalstyrka och den för samma tillverkning erlagda afgift till statsverket utgjorde 9,280,372 Riksdaler 71 öre.

Under sifflidna år nedgick tillverkningsbeloppet till 12,215,784 kanner och den därför belöpande afgiften utgjorde 7,914,269 Riksdaler 50 öre.

Den 22 sifflidne Mars fastställdes förnyade stadgar för Teknologiska Institutet; och sedan Ternkontoret låtit inköpa och till Kronan utan ersättning öfverlåtit en institutet på norra sidan angränsande tomt, har grunden till den med anledning af bergsläroverkets förening med institutet beslutade nybyggnad blifwit lagd å berörda tomt. Teknologiska Institutet.

I Förordningen den 19 Augusti 1856 om patenter är ändring gjord genom Kungörelse, utfärdad den 22 Februari sifflidna år. Ändring i förordningen om patenter.

Wid werldsexpositionen i Paris woro från Sverige utställda 510 industriföremål, hwilka tillwunno sig ej ringa uppmärksamhet, synnerligast hwad angår jern, stål, landbruksredskap, porslin och pelswaror. Utställare inom Swenska afdelningen erhöilo wid prisbelöningen 109 medaljer, hwaraf 5 af guld, 32 af silfwer och 72 af brons, samt desutom 92 mentions honorables. Mer än 40 procent af de utställda föremålen wunno alltså offentligt erkännande, hwilket i förening med den omständighet, att en icke obetydlig del af expositionsartiklarne med begärlighet efterfrågades af köpare, wittnar derom, att Swenska industrien står på en aftningsbjudande ståndpunkt. Sweriges deltagande i werldsexpositionen i Paris.

Sammanlagda wärdet af Sveriges in- och utförsel, som för år 1865 ansågs uppgå till 213,949,000 Riksdaler och förut icke under något år uppnått så högt belopp, steg för år 1866 till 219,976,000 Riksdaler. Wärdet Utrikes handeln.

Berättelse om hward i Riket och dess

af infördt guld och silfver under 1866 war	1,309,951.	
d:o af d:o annat gods	111,600,049.	112,910,000 R.dr.
d:o af utfördt guld och silfver	880,913.	
d:o af d:o annat gods	106,185,087.	107,066,000 „
Införswärdet öfwersteg alltså utförswärdet med	5,844,000	„

Utrikes sjö-
farten.

Sammanlagda dräktigheten af de år 1866 med last till Sverige ankomna och derifrån afgångna fartyg utgör 638,610 nyläster, som med 35,181 nyläster öfwerstjuter de år 1865 med last till Riket ankomna och derifrån afgångna fartygens dräktighet. I jemförelse med förhållandet sistnämnda år ökades under 1866 lästetalet för Swenska till utrikes sjöfart använda fartyg med 25,496 nyläster. Swenska och främmande fartygs andel i in- och utförjeln, beräknad efter laddningarnes antagna värde, war, hward införjeln beträffar, för Swenska fartyg 42 procent, för Norska 5 procent, för det lands fartyg, hwarifrån införjeln skett, 41 procent och för andra utländska fartyg 12 procent och, hward utförjeln angår, för Swenska fartyg 40 procent, för Norska 23 procent, för fartyg från det land, dit utförjeln skett, 23 procent och för andra utländska fartyg 14 procent.

Inrikes sjö-
farten och
Swenska han-
delsflottans
storlek till an-
tal och dräg-
tighet.

Antalet af de Swenska handelsflottan tillhörande fartyg och båtar af tre nyläster och derutöfwer, hwilka 1866 woro wid inrikes sjöfarten hysfelfatte, utgjorde 2,113. Dessa fartyg hade en dräktighet af tillsammans 25,811 nyläster. Wid 1866 års slut bestod Sveriges handelsflotta af 3,323 fartyg om 89,559 nyläster. Ångbåtarnes antal war 293.

Kanalfarten.

Afgifterna för trafiken på Rikets kanaler, hwilka afgifter för 1865 utgjorde ett sammanlagdt belopp af 687,410 Riksdaler, nedgingo 1866 till 624,983 Riksdaler och hade alltså minskats med 62,427 Riksdaler.

Konvoy-Kommisariatet har blifwit indraget från och med innevarande års början. Handels- och Sjöfartsfondens medel äro öfverlemnade till Statskontoret, som bemyndigats att mottaga alla till fonden inflytande inkomster samt att bestrida de utgifter, som derå anwijäs. Öfrige göromål, som ålegat Kommisariatet, komma att under Chefens för Civil-Departementet ledning ombesörjas af ett insfränktare antal af f. d. Kommisariatets tjenstemän.

Konvoj-kommisariatets indragning.

Ett å Frankrikes och Englands örlogsfartyg och handelsflotta antaget univertselt signalfystem har blifwit anbefaldt jemwäl för Swenska fartyg.

Nytt signalerings-system.

Kungörelser äro utfärdade, den 22 Mars, angående bemyndigande för wederbörande kommunalmyndigheter att för ångfartyg i wisja fall bewilja nedsättning i fastställda hamnavgifter till städer eller köpingar, och den 6 December, angående ändring i Kungörelsen den 27 Augusti 1828 om afgift till fjömanshusen m. m.; hwarjemte under den 24 September, allt siftilidna år, instruktion blifwit fastställd för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd.

Nedsättning i afgifter för fartyg.

Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd.

Widare har Kongl. Maj:t utfärdat Kungörelser angående dels rättighet för Hjerdingmän, som beordras till tjenstgöring utom sitt distrikt wid bewäringsmönstringar, marknader och dyligt, att för sådan tjenstgöring uppbära ersättning, dels upphörande af stapelstadsrätt för staden Wenersborg, dels ändringar i reglementena för städernas allmänna brandstodsbolag och för brandsörsäkringsverket för byggnader å landet, dels befrielse för Rämndemän från några dem förut åliggande bestyr och dels beloppet af kostnadsersättning åt wisja tjenstemän för resor inom tjenstgöringsdistriktet.

Författningar.

Författnings-
kommissionen.

Kommissionen för utarbetande af fullständig samling utaf administrativa, kamerala och ekonomiska författningar har under sistlidna år från trycket utgifvit supplement till det förut utgifna första häftet af sammandraget angående finansverket. Andra häftet, upptagande författningarne om de för Rikets behof ålagda allmänna besvär, är lagdt under pressen; och den del af sammandraget, som angår statsinkomsterna, är under utarbetning.

Förändrad
fögderi indel-
ning.

Sedan Riksdagen anslagit medel till löner åt åtta nya landtstats-tjenstemän, nemligen 4 kronofogdar och 4 häradsfrifware, har ändring i fögderi-indelningen genomförts sålunda: att Högjentorps, Skara och Väskö fögderier i Skaraborgs län omreglerats till fyra fögderier, nemligen Sköfde, Skara, Varne och Lidköpings, af hwilka Sköfde fögderi omfattar Kåkinds och Gudhems härader, Skara fögderi Skänings, Wilske och Walle härader, Varne fögderi Åse, Wiste och Varne härader samt Lidköpings fögderi Kinnesfjerdings, Kinne och Kållands härader; att Söder-Syfllets fögderi i Wermlands län delats i två fögderier, det ena under namn af Söder-Syfllets fögderi, bestående af Näs och Gyllbergs härader, och det andra kalladt Nordmarks fögderi, som utgöres af Nordmarks härad; att Södra Angermanlands fögderi i Wester-Norrlands län klufwits i två fögderier: det ena, Södra Angermanlands öfra fögderi, omfattande Sollesteå och Ramsela härader, och det andra eller Södra Angermanlands nedra fögderi, bestående af Säbrå, Gudmundrå, Botheå och Nora härader; samt att af Euleå fögderi jemte Soekmoeks lappmark i Norrbottens län bildats två nya fögderier, som omfatta, det ena, Piteå fögderi, Piteå socken samt Arwidsjauris och Arjeplougs lappmarker, och det andra, Euleå fögderi, Öfwer- och Neder-Euleå socknar jemte Soekmoeks lappmark, som affskiljts från Kalix fögderi.

Churu af norra stambanan linien Stockholm—Upsala, af östra Statens jernwägshyggnader. stambanan linien Catrineholm—Norrköping samt af nordwestra stambanan linien Vaxå—Christinehamn blifwit under år 1866 för allmän trafik upplåtta, återstodo dock derå icke obetydliga kompletteringsarbeten, hwilka under sifflidna år blifwit verkställda, särdeles å nordwestra stambanan.

Å sammanbindnings-banan genom Stockholm hafwa arbetena under året fortgått och omfattat: utfyllning i Clara sjö för blifwande stationshus och jernwägsspår, brobyggnaden öfwer Norrström, murningsarbetena å Riddarholmen för jernvägens ledande under förbanan derstädes, utfyllningen i Stadsgårdshamnen samt fortjättningen af de betydliga sprängnings- och murningsarbetena, som förekomma mellan Tantogatan och tunnelns södra mynning, och hafwa härigenom så wäl sträckan emellan sammanbindnings-banans afwikning från westra stambanan till jernvägen som ock från och med Riddarholmen till Tegelbacken i det närmaste blifwit fullbordade. Sammanbindnings-banan.

Å nordwestra stambanan, af hwilken sträckan emellan Charlottenberg och riksgränsen, 0,6 mil, warit trafikerad sedan den 4 November 1865, hafwa verkstälts terrasserings- och ballastningsarbeten samt bangårdsanläggningar, så att jemwäl sträckan från Arwika till Charlottenberg, i längd utgörande 3,2 mil, kunnat den 11 sifflidne Oktober för allmän trafik upplåtas. Bandelen Arwika-Norsta gränsen.

Efter fullbordandet af denna bandel utgör sammanräknade längden af färdigbyggda statsbanor 100,7 mil.

Arbetena å nordwestra stambanans fortjättning från Christinehamn till Arwika hafwa påbörjats på åtfylliga ställen emellan Christinehamn Arwika. Bandelen Christinehamn Arwika.

och Carlstad i enlighet med den fastställda arbetsplanen, men till följd af owanligt högt wattenstånd såväl i sjön Wenern, som i de uti densamma utfallande elfwarne, hafwa brobyggnaderne å denna bandel icke kunnat verkställas till den omfattning, som arbetsplanen upptager.

Arbetsstyrkan. Den arbetsstyrka, som wid ofwannämnde jernvägsbyggnaders utförande varit anställd, utgjorde under wårmanaderna omkring 2,500 man, uppgick under sommaren till omkring 5,300 man samt var under hösten omkring 3,500 man.

Undersökningar. Undersökningarne för norra stambanans fortfättning uti föreslagna riktningar, hwarå arbetena på fältet verkställdes 1866, hafwa blifwit fullbordade.

Teknisk-ekonomisk beskrifning. Utarbetandet af den teknisk-ekonomiska beskrifningen öfwer de utförda stambanorna har fortgått och så framskridit, att alla till westra stambanan och rörliga materielen hörande plancher blifwit graverade och tryckte, hwarjemte dertill hörande beskrifning i det närmaste blifwit fullbordad.

Trafiken å bandelen Arwika—Norra gränsen. Då rörelsen hittills varit obetydlig å den från de öfriga stambanorna affskilda, endast 3,8 mil långa bandelen emellan Arwika och riksgränsen samt någon lifligare trafik derå icke kan förwäntas förr, än hela nordwestra stambanan blifwit färdigbyggd, har det ansetts icke vara skäl att å nämnda bandel uppfatta och underhålla särskild rörelsemateriel med fullständiga förråd och dertill hörande personal. Öfwerenskommelse är derföre träffad med Direktionen för de Söndensjeldssa statsjernbanorna i Norge, hwarigenom bemålde direktion åtagit sig att tills vidare tillhandahålla de för bantågen emellan Arwika och Charlottenberg erforderliga lokomotiv och wagnar med tillhörande tågpersonal jemte bränsle och

smörjnings-materialier emot wiß ersättning för hwarje tillryggalagd lokomotiv- och wagnmil. För begagnandet af sträckningen emellan Charlottenberg och riksgränsen erlägger direktionen fortsarande samma afgift af 6,000 Riksdaler årligen, som förut varit beständ. Trafiken och banans underhåll omhänderhafwes på hela linien af Swenssk personal.

De till statsbanorna stötande enskilda jernvägarne hafwa under år 1867 tillökats med banan från Herrljunga till Wenersborg och Uddewalla, hwilken till hela sin längd, 8,7 mil, varit befares sedan den 17 Maj. Dessutom här banan från Örebro till Arboga blifwit utsträckt till Köping, hwarigenom landets större jernvägsnät fatts i förbindelse med den, äfwenledes under året för trafik upplåtna, 3,4 mil långa jernvägen från Köping till Uttersberg. Det jernvägsnät, som bildas af statens och enskilda banor i södra och mellersta delarne af landet, har genom dessa utwidgningar wuxit till en utsträckning af 138,4 mil.

Trafikerade
bansträckor.

Daftadt rörelsen å statens jernvägar icke kunnat undgå att röna ett menligt inflytande af den i allmänhet tryckta affärsställningen och den i wisfa delar af landet fellsagna spanmåls-fförden, har den dock burit pregelu af samma jemna förkofran som under de föregående åren, och wittnar om framsteg i afseende på såwål omfattning som afkastning; ty under de tio första månaderna af sistlidna år inbringade persontrafiken 2,253,332 Riksdaler 48 öre, hwilket belopp med 145,251 Riksdaler 17 öre öfwerffjuter inkomsten för personrörelsen sagde månader 1866, samt gods- och boskapsrörelsen 2,627,486 Riksdaler 38 öre eller 690,991 Riksdaler 97 öre mera än under motswarande tid det föregående året.

Trafik-inkom-
ster.

Utom de för jernvägen inkomstgifwande transporterne hafwa under årets sednare månader omkring 45,000 centner spanmål och andra lifs-
Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln. 5

Fraktfri
transport.

medel till undsättning åt Rikets nordligaste landskap blifwit transporterade utan afgift.

Enligt bokslutet för årets första nio månader hafwa inkomsterna under denna tid öfverstigit omkostnaderna för drift och underhåll med 1,894,351 Riksdaler 66 öre, ett belopp, som är 388,050 Riksdaler högre än motsvarande öfverskott under nästföregående år.

Trafik-inkom-
sternas an-
vändning.

Åf denna behållning hafwa 800,000 Riksdaler aflemnats till Riksgälds-kontoret och det öfriga användts till förökning af förråd, afslutning af påbörjade arbeten samt anskaffning af nya inventarier, för hwilket sednare ändamål äfwen de wid årets början hos Riksgälds-kontoret inneftående 600,000 Riksdaler, af det år 1866 till komplettering af den rörliga materielen bewiljade särskilda anslag, blifwit använda.

Anskaffning af
materiel.

Den rörliga materielen har under året till och med November månads utgång blifwit förökad med 5 lokomotiv, 33 personwagnar och 205 godswagnar till ett värde af en million Riksdaler. Med undantag af 5 personwagnar äro samtliga förenämnde wagnar tillverkade inom landet. Tillverkningen af arlar och hjul samt sjeprar för jernvägs-wagnar fortgår wid två inhemska verkstäder, hwilka lemna nämnda fabrikat af fullt tillfredsställande beskaffenhet. Med en annan mekanisk verkstad inom landet är kontrakt afflutadt om leverans af tre lokomotiv under år 1868. Desutom hafwa kontrakt upprättats med två inhemska jernverk om leverans under åren 1868 och 1869 af 30,000 centner råler af bessemerstål och 30,000 centner jernråler till priser, som wisserligen betydligt öfverskjuta priset för Engelska jernråler, men som likwäl, till följd af de Swenska rålernas bättre beskaffenhet och större waraktighet, med all sannolikhet komma att uppwägas af framtida förminstning i banans underhållskostnader.

Under år 1867 hafwa följande med allmänna medel understödde wäg- och wattenbyggnads-arbeten blifwit fullbordade, nemligen: hamn- utwidgning wid Helsingborg; jernvägsbyggnad från Herrljunga öfwer Wenersborg till Uddewalla; rensningar i Indalselwen för ångbåtsfart; wäganläggning från Östmarks kyrkoby till Kaitelands torp wid Norrfa gränsen; wägomläggningar mellan Orrleken, nära Borås, och Sundholmens gästgifwaregård i Elfsborgs län; utsträckning af Drebros—Arboga jernväg från Arboga till Köping; fördjupning och utwidgning genom Aspholms farled uti sjön Wenern; hwarjemte 26 andra dylika byggnads-företag warit under arbete, men icke hunnit afflutas.

Med allmänna medel understödde wäg- och wattenbyggnader.

De af sista Riksdag anslagna fonder för allmänna arbetens befrämjande hafwa blifwit så fördelade, att understöd utan återbetalningsfplighet bewiljats till ett wägomläggningsföretag inom hwar af Norrbottens, Semtlands, Westmanlands, Södermanlands, Östergötlands, Söndköpings, Calmar, Wermlands, Göteborgs och Christianstads län, till tre wägomläggningsarbeten i Blekinge län, till ett hamnbyggnadsarbete i Malmöhus län och ett dyligt i staden Trosa; till 9 myrutedifningar i Norrbottens län; till 21 myrutedifningar i Westerbottens län; till 4 sådana utdifningar i Westernorrlands län; till 8 myrutedifningar i Semtlands län; till 4 myrutedifningar i Stora Kopparbergs län och till ett utdifningsföretag i Wermlands län; samt att låneunderstöd medgifwits för ett wattenfänkningsföretag inom hwar af Skaraborgs, Calmar, Elfsborgs och Kronobergs län samt för två sådana företag i Göteborgs län.

Derjemte har Kongl. Maj:t bewiljat bidrag från Sjette Huswudtitels anslag till wägar och kommunikationer åt tre wägbyggnadsföretag; från samma Huswudtitels besparingar å anslaget till jordbruket, handeln och näringarne åt två sådana företag och från handels- och sjöfarts-fonden till ett kanalarbete wid Euleå hamn.

1865 års
Riksbokslut.

Då, rörande förhållandet med statsinkomsterna och statsverkets utgifter under de sårskilda Hufwudtitlarna, en fullständig utredning meddelas i nådiga Propositionen om statsverkets tillstånd och behof, må här endast nämnas, att enligt sednaste riksbokslut, nemligen det för år 1865, de Riksgälds-kontoret tillkommande öfverskott och besparingar för nämnde år utgjort 2,100,207 R:dr 52 öre.

Upphörande
af räntor och
rusttjenst för
walk- och
stampwerk.

I likhet med hwad som redan förut skett i fråga om mjöl- och sågvarnar hafwa från och med innevarande år äfwen för walk- och stampwerk grundräntor och rusttjenstskyldighet upphört att vidare utgöras.

1867 års
inhemfka
statslån.

Sedan sednast församlade Riksdag åt sina Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uppdragit att för statens räkning verkställa upplåning af sex millioner R:dr R:nt emot 5 procents obligationer i Swenskt mynt, ställde att till innehafwaren betalas under åren 1870, 1871 och 1872, har Kongl. Maj:t, på Fullmäktiges begäran, medgifwit, att till berörda statslån hörande obligationer och räntekuponer, som förfallit till inlösen, må, i mån af tillgång på medel, få inlösas i landtränterierna, med undantag af Stockholms läns, äfwen som emottagas i allmänna uppbörden.

Undsättningar
wid miswärt.

Till följd hufwudsakligen af den miswärt, som under 1867 hemfött de Norrländska länen äfwen som Kopparbergs och Wermlands län, hafwa nämnda år de till Kongl. Maj:ts disposition för behöfwandes undsättning wid miswärt anwifade medel måst till hela beloppet anlitas och Kongl. Maj:t derjemte funnit Sig föranlåten att af det för högst wiktiga och angelägna ändamål afsedda Mindre kreditivet lyfta ett belopp af tillsammans 1,030,000 R:dr. Närmare upplysning såwål om de under året bewiljade undsättningsbelopp, som om de äldre undsättnings-

Öfstrning å
Mindre kredi-
tivet.

länen meddelas uti en af Statskontoret afgifwen berättelse, som kommer att till Stats-Utskottet öfwerlemnas.

I anledning af derom wid 1865—1866 årens riksdag gjord un- Förändrade förefrister rörande upp- bordsborgen. derdånig framställning har utfärdats en kungörelse, hvarigenom de statens tjenstemän, som enligt författningarne äro skyldiga att för om händer hafwande uppbörd ställa borgen, berättigats att i stället nedfatta statens eller wisja andra slags räntebärande obligationer till ett värdebelopp, enligt jemväl stadgade beräkningsgrunder, motsvarande den eljest erforderliga borgenssumman eller, när denna är obegränsad, den af uppbördsmanen i allmänhet innehafwande medelsbehållning.

Det af sednast församlade Riksdag uti underdånig skrifwelse den 15 Tilläggsafgifter under 1867 till tullsatserna å wisja artiklar. Maj nästlidna är anmälda beslut, att förhöjningar i då gällande tullsatser å kaffe, kaffesurrogat, kakao, socker och tobak skulle jäsom tilläggsafgifter till tullen å nämnda artiklar redan under samma år utgå, har genom Kongl. Kungörelsen den 17 i berörda månad erhållit gällande kraft från och med derpå följande dag, hwaremot det lifaledes beslutade tillägg till bränwinstillverkningsafgiften först trädde i tillämpning den 1 påföljande Juni, sedan den nya bränwinstillverkningsförordningen utkommit.

I sammanhang med utfärdande till esterrättelse från och med innewarande års början af den wid siftilidna riksdag beslutade Tulltaxa med dertill hörande Underrättelser, enligt hwilka, bland annat, tullrestitutioⁿ för raffineradt socker numera medgifwes jemväl wid utförsel till Norge, har Kongl. Maj:t, med ändring af de stadganden i Mellanrikslagen, på grund hwaraf i Norge tillverkad^t raffineradt socker hittills

1867 års tulltaxa.

Ändringar i
Mellanriks-
lagen:
rörande raffi-
neradt socker.

fått mot allenast half tull i Riket införas, förordnat, att från och med
innewarande år nämnde artikel, äfwen då den är af Norskt tillverkning,
skall wid införsel till Sverige beläggas med enahanda tullafgift, som är
för samma artikel här i Riket i allmänhet bestämd; och som i Norge ett
dylikt stadgande i afseende på Swenskt raffinadsocker redan förut varit
meddeladt, att tillämpas, så snart en motsvarande bestämmelse bleswe i
Sverige gällande, så kommer omförmälda ändring i Mellanrikslagen att
inträda samtidigt i båda de förenade Rikena.

rörande spel-
kort och sal-
peter.

Det i Mellanrikslagen stadgade förbud mot införsel landvägen
från Norge af spellkort och salpeter, hwilket qwarstått såsom gällande
äfwen sedan båda dessa artiklar redan länge fått följedes till Riket
införas, den sistnämnda till och med utan tull, har, uppå hemställan af
General-Tullstyrelsen, blifwit af Kongl. Maj:t upphäfdt.

Transitupp-
lagsrätt, ne-
derlagsrätt,
tolagsersätt-
ning.

För staden Landskrona har bewiljats transitupplagsrätt och för Söl-
weborg nederlagsrätt, hwarjemte Trelleborg tillerkänts såsom tolags-
ersättning 5 procent af stadens årliga tulluppbörd.

Jernvägs-
postföring.

Jernvägspostbefordringen har blifwit ytterligare utsträckt, sedan för
sådant ändamål kunnat anlitas de nyöppnade bandelarne Arwika—Char-
lottenberg och Arboga—Köping äfwen som jernvägen Herrljunga—Weners-
borg—Uddewalla.

Antalet mil, som posten årligen befordras på jernväg, har under
sednaste året öfats från 187,000 till omkring 200,000.

Postbilagens-
befordran.

Å linien Skeminge—Eksjö har postbilagensbefordran blifwit inrättad,
men deremot har, till följd hufwudsakligen af jernvägspostföringens ut-

widgning, diligensposten å en del förutwarande linier kunnat antingen alldeles indragas eller och turerna för densamma inskränkas till ett färre antal i weckan. På sådant sätt har antalet mil, som postbefordringen verkställes med Postverket tillhöriga diligenser, ytterligare nedgått från 157,500 till omkring 140,000 för år räknadt.

De med postgångarne i öfrigt widtagna förändringar hafwa icke ledt till någon betydligare minskning eller tillökning i milantalet för dessa poster, hwadan detta kan fortfarande beräknas uppgå till närmare 230,000 för året.

Landsvägs-
posterna.

För sjöpostbefordringen hafwa, utom Postverkets egna farkoster, blifwit använda omkring 110, enskilde personer eller bolag tillhöriga ångfartyg.

Sjöpostförin-
gen.

Wid utgången af nästlidna år har dels postkontoret i Awesta blifwit förändradt till postexpedition, dels ny postanstalt af sistnämnda slag öppnats wid Degerfors jernvägsstation i Wermland. Deremot hafwa af de förut warande postexpeditionerna blifwit indragna de i Färöfund, Ejugarn, Elite, Wärgårda och Åtorp. De fullständiga postanstalternas antal har derigenom minskats från 205 till 200.

Postexpeditio-
ner.

Till ersättande af de sålunda indragna postexpeditionerna hafwa blifwit inrättade poststationer. Dylika postanstalter hafwa derförutom blifwit öppnade å öfwer 20 andra orter, hwaremot en af de förutwarande poststationerna indragits, så att antalet postanstalter af detta slag för närwarande uppgår till 238.

Poststationer.

Paketpost-
anstalter.

Antalet postanstalter, mellan hwilka utwexling af paketer kan ega rum, har blifwit ökad med 5, samt utgöra följaktligen nu 140.

Afgift för
sluten rekom-
mendation af-
wensom för
Postanwäsnin-
gar och post-
förskott.

Sedan afgiften för slutet rekommenderade bref blifwit nedsatt från 35 till 24 öre samt tillämpningen häraf widtagit med ingången af nästlidna år, hafwa äfwen afgifterna för postanwäningar och postförskott hwilka utwexlas mellan inrikes orter, blifwit i motsvarande mån minskade, så att desamma numera utgöra 20 öre för belopp af högst 50 R:dr, samt 24 öre för belopp öfwerffjutande 50 och uppgående högst till 100 R:dr.

Postångfarty-
get "Drott-
ning Lovisa".

Sedan det för linien Stockholm—Stettin anskaffade postångfartyget "Drottning Lovisa" till följd af södra stambanans fullbordande och deraf påkallade förändring i sättet för underhållande af sjöpostförbindelsen med kontinenten blifwit för Postverket icke vidare behöfligt samt upprepade försök att få fartyget till skäligt pris afyttradt icke rönt någon framgång, har desamma blifwit utan särskild ersättning öfwerlemnadt från Postverket till Sjöförswaret.

Sjöpostför-
bindelse med
Finland.

På grund af öfwerenskommelse med Kejsarliga Ryfska Regeringen hafwa undersökningar egt rum rörande sättet och villkoren för åstadkommande af en mera tidsenlig sjöpostförbindelse mellan Sverige och Finland, hwarom äfwen underhandlingar för närvarande pågå.

Antal befor-
drade bref.

Antalet med posterna befordrade bref, som utgjort

år 1862	7,331,000
,, 1863	8,326,000
,, 1864	9,137,000

och år 1865 9,849,000

har ,, 1866 uppgått till. 10,364,000.

Det elektriska telegrafnätet har utsträckt genom anläggning af nya ^{nya telegraf-} linier: från Drottningholm till Stockholm, från Borgholm till Calmar ^{linier och sta-} tioner. och från Lysekil till Uddewalla med inrättande af statstelegrastationer i Borgholm, Lysekil och på Drottningholm.

De förra privattelegrastationerna i Gimbrishamn, Ekeshjöö, Gamleby, ^{Förändring af} Nathan och Wimmerby hafwa med början af år 1867 förändrats till ^{privat- till} statstelegrastationer. ^{statstelegra- stationer.} wanliga statstelegrastationer af tredje klassen.

En ny ledningstråd har till underlättande af korrespondensen med ^{nya lednings-} norra Sverige och Ryssland blifwit upplagd på den med blott en sådan ^{trådar.} tråd dittills försedd linien mellan Skellefteå och Haparanda äfvensom, i sammanhang med nedtagande af den gamla förfallna linien mellan Söndköping och Halmstad, en ny ledningstråd utefter södra stambanan upplagts mellan Söndköping och Eslöf.

Den år 1859 påbörjade ombyggnaden af äldre telegraflinier med ^{Ombyggnad} begagnande af stolpar, som till bewarande mot röta blifwit särskildt be- ^{af äldre linier.} redde, genom indränkning i en lösning af kopparvitriol, har under år 1867 fortfattats, så att, med inberäkning af de på sednare åren med dy- lika stolpar anlagda nya linier, för närvarande en sträcka af omkring 700 geografiska mil eller 82 procent af telegrafliniernas sammanlagda längd är försedd med impregnerade stolpar.

För 1867 års telegrafbyggnadsarbeten har från Handels- och Sjö- ^{Kostnaden för} farts-fondens tillgångar blifwit anvisadt ett belopp af 187,250 R:dr ^{1867 års tele-} ^{grafbyggnads-} ^{arbeten.}

Vih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

förutom det till 11,375 R:dr 50 öre uppfattade värdet af förut i för-
råd för samna ändamål befintliga materialier eller tillsammans 198,625
R:dr 50 öre.

Telegraf-
inrättningens
omfattning.

Det Swenska telegrafnätet, som under ifrågavarande år utwidgats
med omkring 10 mil i linier och 100 mil i tråbledningar, men genom
den förut omsformålda nedtagningen af linien mellan Söndköping och
Halmstad något minskats i stolpliniernas längd, omfattar nu i linier
omkring 850 geografiska mil och i tråbledningar 1,770 geografiska mil.
Med inberäkning af de till en del på statens bekostnad inrättade s. f.
privattelegrafstationerna utgör antalet af de under Telegrafstyrelsens
inseende stående stationer 114, hvaraf 96 äro elektriska och 18 optiska.

Telegram-
antalet.

Antalet expedierade telegrammer under år 1866 utgjorde 272,834
inländska och 152,072 utländska, tillhoppa 424,906 eller 26,2 procent
mera än år 1865. Denna tillökning i 1866 års telegrafkorrespondens,
som redan i och för sig är betydande, visar sig ännu fördelaktigare, om
man tager i betraktande, att korrespondensen under nästföregående året
1865 hade wunnit en tillväxt med mera än 33 procent i förhållande
till telegramverlingen 1864.

Porto för tele-
grafkorrespon-
densen med
grannländer-
na Norge och
Danmark.

Beträffande Sweriges telegrafkorrespondens med Norge och Dan-
mark, för hwilken, oaktadt den i Paris avslutade internationella telegraf-
konventionen i allmänhet trädde i kraft med början af år 1866, de
äldre bestämmelserna under sistnämnda år fortfarande tillämpades, blef
till esterrättelse från början af år 1867 stadgadt, att portot för telegram
om tjugo ord, som wexlas mellan ifrågavarande länder, skall utgöra för
Sverige 1½ franc, för Norge 1½ franc och för Danmark 1 franc, mot 50
procent förhöjning för hwarje nytt påbörjadt tiotal af ord, samt att

telegrammerna skola behandlas i enlighet med ofwännämnda konventionsbestämmelser, hvarigenom, särdeles hwad korrespondensen med Danmark angår, en betydlig lättnad i afgifterna samt enkelhet i telegrammernas behandling åstadkommits.

Förhållandet mellan Telegrafverkets inkomster och utgifter år 1866 har varit sådant, att de förra öfverstigit de sednare med 47,076 R:dr 46 öre.

Telegrafver-
kets inkomster
och utgifter.

Då den för omkring 40 år sedan antagna och genom skogs- och jägeri-statens instruktion af år 1838 stadfästade method för skogars indelning funnits numera wara mindre lämplig, emedan den dels affåg endast trakthuggning och dels föreskref hushållningsplanernas upprättande efter en allt för lång omloppstid af 100 och ända till 140 år, har Skogsstyrelsen uppgjort förslag till nya grunder för de allmänna skogarnes indelning till ordnad hushållning, hwilket förslag Kongl. Maj:t gillat och anbefallt till esterrättelse wid alla indelnings-för rättningar, som å nyberörda skogar komme att företagas från och med den 1 Juli nästlidna år eller samma dag, då nådiga Förordningen om de allmänna skogarne i Riket af den 29 Juni 1866 börjat tillämpas.

Ny instruktion
för de all-
männa skogar-
nes indelning
till ordnad
hushållning.

Wid samma tidpunkt har också trädtt i gällande kraft en af Kongl. Maj:t utfärdad taxa å det arfwode, som bör tillkomma skogstjensteman för de indelnings- eller andra extra tjänsteför rättningar å allmän skog, hwilka han på grund af särskilt förordnande verkställt.

Arfwodestaxa
för skogsför-
rättningar.

Sedan hos sednast församlade Riksdag upplysning blifwit meddelad, att otillåten afwerkning å kronans skogar i de Norrländska länen skulle pågå i en utsträckning, som ej allenast tillfhyndade kronan högst betydlig förlust, utan också verkade demoraliserande på befolkningen, och Riksdagen, med åberopande deraf, gjort underdånig hemställan om anbefallande af

Särskilda före-
skrifter till
förefommande
af oloflig af-
werkning å de
allmänna sko-
garne i Norr-
bottens och
Westerbottens
län.

erforderliga åtgärder för utöfwande af kontroll öfwer afwerkningen å omförmälda skogar, har Kongl. Maj:t, som funnit det anmärkta förhållandet kunna anses ega rum egentligen i Norrbottens och Westerbottens län, meddelat åtskilliga föreskrifter till förebyggande af otillåten afwerkning å de kronan tillhöriga eller i öfrigt under allmän uppsigt och wård ställda skogar i nämnda län, och derwid bland annat bemyndigat länsstyrelserna i samma län att under de tider af året, då skogsåwerkningarne wanligen bedrifwas i större omfattning, förstärka den i hwardera länet anställda bewaknings-personalen med för tillfället antagna extra bewakare.

Beslagare-
arfwode.

Till uppmuntrande af spaningar efter åwerkadt wirke har genom wid särskilda tillfällen under de trenne sistförflutna åren utfärdade nådiga föreskrifter såwål tjenstemän och betjente wid skogsstaten som kronobetjente, hwilka verkställde beslag af sådant wirke, som derefter för kronans räkning försälldes, medgifwits ett beslagare-arfwode af 20 procent å behållna försäljningssumman. Då emellertid detta utan förbehåll gjorda medgifwande funnits icke wara tillfyllestgörande för upptäckande jemwål af sjelfwa åwerkaren och hans bindande till ansvar, har Kongl. Maj:t meddelat det nådiga förklarande, att, i fråga om beslag, som efter ingången af detta år verkställas, beslagare-arfwodet skall utgöra omförmälda 20 procent allenast i de fall, då åwerkaren upptäcks och sakfålles, men icke mer än 6 procent af behållna försäljningssumman, då åwerkaren förblifwer oupptäckt eller i brist på bewis icke kan till saken fällas.

Medgifwa af-
wikelser från
den nya skogs-
lagstiftningen
för Norrland
i anseende till
1867 års mis-
wäkt.

I anledning af nästlidne års miswäkt i Norrland har, för att åt den nödlidande befolkningen derstädes bereda tillfällen till arbetsförtjenst, funnits nödigt att medgifwa åtskilliga ej owäsentliga afwikelser under innewartande winter från den nya lagstiftningen för de Norrländska sko-

garne, hvarigenom än ytterligare något uppstjuts den tidpunkt, då en tillförlitlig erfarenhet skall kunna anses vara vunnin om samma lagstiftnings verkningar, med hänseende i synnerhet till kronans inkomster af berörda skogar.

Enom Björna socken af Wester-Norrlands län hafwa sju särskilda Nya kronoparker.
öfverloppsmarker med en areal af tillsammans 15,647 tunnland 3 kappland blifwit såsom kronoparker ställda under skogsstatens wård och förvaltning.

Wid 1866 års slut utgjorde antalet elever wid Skogs-institutet 15, Skogsunder-
wid statens skogsskolor Sillre, Tierps, Ombergs, Böda, Hunnebergs och wiserings-
Danielslunds tillsammans 60, samt wid de med statsmedel understödda anstalterna.
enskilda skogsskolorna Bosjö, Skogshalls och Röslätts tillsammans 25. Deputom hafwa för meddelande af undervisning i skogsfötsel äfwen
Äfwa, Uttertafle och Fenneslunda landtbrukskolor fortfarande åtnjutit
särskilda anslag af statsmedel.

Sedan, beträffande allmänna hypotheks-bankens utlåning, Kongl. Allmänna
Maj:t gillat det af Rikets Ständer wid 1865—1866 års riksdag fattade hypotheks-
beslut, att å de från hypotheks-banken utlemnade lån finge med Kongl. banten.
Maj:ts tillåtelse betingas kapitalrabatt, har, enär utstigt yppats att kunna
försälja pantbref af hypotheks-bankens år 1862 kontraherade lån till
sådant pris, att de inflytande medlen skulle kunna till de särskilda hypo-
theks-föreningarne utgifwas med en kapitalrabatt af högst 12 procent,
Kongl. Maj:t, uppå derom gjord ansökning, medgifwit, att berörda medel
fingo med sådan kapitalrabatt till föreningarne utlemnas. På grund
häraf har hypotheks-banken, som försält pantbref af omförmälda beffas-
senhet till ett nominalbelopp af 1,325,200 Thaler Preuß. Cour., affor-

Berättelse om hwad i Riket och dess

drat de hypoteks-föreningar, som erhållit del i derför in Slutna medel, en kapitalrabatt af i allmänhet 11½ procent.

Enligt en uppgift från hypoteks-banken, daterad den 21 December nästlidna år, har banken under samma år till nämnde dag tillställt hypoteks-föreningarne för att i amorteringslån utlemnas 7,977,588 R:dr 89 öre och under föregående år från början af hypoteks-bankens verksamhet 53,196,009 R:dr 50 öre eller till sammans 61,173,598 R:dr 39 öre.

Deraf belöpa:

på Östgöta	hypoteks-förening	9,061,144: 28.
» Smålands	»	12,682,013: 98.
» Vermlands	»	5,636,747: 34.
» Mälareprovinsernas	»	8,473,061: 48.
» Skånska	»	7,328,000: —
» Elfsborgs	»	10,808,800: 1.
» Gotlands	»	1,355,766: 1.
» Gefle—Dala	»	3,471,422: 74.
» Norrlands	»	2,356,642: 55.

Summa 61,173,598: 39.

Hypoteks-
anstalter för
städerna.

Sedan under år 1865 utfärdats reglemente för allmänna hypoteks-kassan för Sveriges städer och deruti bland annat bestämts, att såsom delegare i nämnde kassa må ingå stads-hypoteks-förening, hwars reglemente är af Kongl. Maj:t fastställt, har Kongl. Maj:t under nästlidna år meddelat fastställelse å reglementen för 13 särskilda stads-hypoteks-föreningar, hwilka alla anmälts vara afsedda att ingå såsom delegare i allmänna hypoteks-kassan. Såwidt weterligt är, har dock ännu icke någon af dessa hypoteks-anstalter öppnat sin rörelse.

I de 25 enskilda sedelutgifwande bankerna, hwilkas werksamhet under sistförflutna år fortfarande utan någorstädes inträffadt afbrott fortgått, utgjorde wid slutet af årets tredje qwartal de på upp- och affrisnings- samt depositionsräkning innestående medel 39,941,347 R:dr, hvarjemte bankerna hade banksedlar utelöpande till belopp af 31,055,207 R:dr. De motsvarande talen wid 1866 års slut, då bankerna likwäl woro endast 23, utgjorde 31,802,829 R:dr och 31,542,967 R:dr.

Enskilda sedel-
utgifwande
banter.

Enär, i fråga om sparbanks-wäsendets utveckling, förhållandet i Sverige, oaktadt de framsteg deri, som på sednare tider egt rum, likwäl är wida mindre fördelaktigt än i de flesta andra länder, och det, med afseende härå, funnits ändamålsenligt, att några allmänna föreskrifter meddelades, dels till underlättande af särdeles mindre besparingars uppsamlande och dels till beredande åt insättarne af erforderlig säkerhet och kontroll för medlens behöriga handhafwande, har Kongl. Maj:t uppdragit åt några sakkunnige män att utarbete förslag till sådana föreskrifter.

Sparbanks-
wäsendet.

Wid den konferens, som den 17 Juni nästlidna år, på Franska Regeringens inbjudning sammanträdde i Paris för att rådplåga om införande i de civiliserade staterna af ett gemensamt myntsystem, har äfwen Sverige warit representeradt genom ett af Kongl. Maj:t utsedt sarskildt ombud.

Myntkon-
ferens i Paris.

Med afseende å det tillfälle, som wid nästlidna års allmänna industri-utställning i Paris erbjöd sig till en widsträckt spridning af upplysningar om Sveriges utveckling i nyare tider, har Kongl. Maj:t föranstaltat, att en sammandragen framställning deraf på Franska språket, innehållande jemwäl statistiska uppgifter om landets beskaffenhet och befolkning m. m. samt åtföljd af en öfwerfigtskarta öfwer jernvägar,

Arbete om
Sverige och
dess utveckling
i nyare tider.

kanaler, telegrafer och öfriga wigtigare kommunikations-anstalter i mel-
lersta och södra Swerige, warit wid omförmälda utställning för lågt
pris allmänheten tillhandahållen.

Religions-
wården i all-
mänhet.

Religionswården inom Swenska kyrkan har med oafbruten werksam-
het fortgått. Prestbristen, om än på flere ställen ganska tryckande, kan
likwäl icke sägas hafwa i allmänhet tilltagit eller åstadkommit hinder
för gudstjensternas behöriga upprätthållande.

Tillämpning
af R. Förord-
ningen d. 23
Okt. 1860 ang.
främmande
trosbekännare
och deras reli-
gionsöfning.

Sedan åttskilliga medlemmar af Wåmhus kapellförsamling i Westerås
stift, hwilka, efter det de affallit från den rena evangeliska läran, i an-
ledning deraf blifwit, på sätt i 14 § 1 mom. af Förordningen den 23
Oktober 1860 är stadgad, af sin själasörjare och wederbörande Dom-
kapitels förordnade ombud förmanade och warnade, hos Kongl. Maj:t
gjort ansöknung derom, att, då de fortsarande wore både till kyrkobruk
och wisfa lärobegrepp skilda från Swenska kyrkan, det måtte tillåtas
dem, hwilka tillika uppgifwit så wäl sin trosbekännelse som sin försam-
lingsordning att ur Swenska kyrkan utträda och bilda egen församling;
så har Kongl. Maj:t under den 4 innevarande Januari funnit skäligt
bifalla, att omförmälda sökande må förena sig till ett religionsfamsfund,
benämndt Wåmhus Baptistförsamling, hwilket skall ega rätt till fri
religionsöfning inom de af lag och sedlighet bestämde gränser och med
iakttagande af de i ofwanberörda Förordning meddelade bestämmelser.

Religions-
undervisnin-
gen.

Med anledning af en utaf Rikets Ständer gjord framställning, har
Kongl. Maj:t ställt till Hernösands Domkapitels disposition ett belopp

af 3,500 riksdaler, att i mån af behof utgå och användas till be-
 stande af en lämplig upplaga på Finska språket af de nya predikoter-
 terna, med skyldighet för Domkapitlet att låta tillhandahålla wederbörande
 församlingar inom stiftet de samma till ett pris af 25 öre för exempla-
 ret, samt med rättighet att utan betalning utdela 600 exemplar; och har
 denna upplaga redan af trycket utkommit.

En af trycket utgifwen öfversättning på Finska språket af C. D.
 Roos' Bibliska Historia har erhållit understöd af allmänna medel, med
 vilkor att arbetet hålles allmänheten till handa för ett pris af 37½ öre
 exemplaret och att 500 exemplar öfwerlemnas till Hernösands Domka-
 pitel, för att genom dess försorg kostnadsfritt utdelas till fattiga skolbarn
 bland rikets Finska befolkning.

Den Swenska Bibelfommisionen, som i ny proföfversättning ut-
 gifwit från trycket år 1861 Nya Testamentet samt af Gamla Testa-
 mentets skrifter år 1864 de fem Mose Böcker och 1865 de Historiska
 Böckerna, har hos Kongl. Maj:t anmält, att öfversättningen af Profe-
 ternas skrifter jemväl är afslutad och skall ofördröjligen utkomma, samt
 att Kommissionen ämnar sedermera företaga till tolkning de s. k. Hagio-
 graferna, hwilka förmodas blifwa färdiga att utgå af trycket mot hösten
 innewarande år, och derefter de Apokryfiska Böckerna, som anses kunna
 medhinnas före slutet af år 1869, wid hwilken tid således, dereft oför-
 utsedda hinder ej inträffa, Kommissionens arbete skulle wara fullbordadt.
 Angående de hittills utkomna öfversättningarne har Kongl. Maj:t fun-
 nit godt inhemta utlåtanden af så wäl samtliga Consistoria Ecclesiastica
 som af de Theologiska Fakulteterna wid rikets universiteter, hwilka sif-
 nämnda erhållit bemyndigande att för fullgörande af detta uppdrag med
 sig adjungera de ordinarie universitetslärarne i Österländska och Grefiska

Bibelöfver-
 sättningen.

språken. Då likwäl granskningen på en gång och odeladt af berörda arbeten ansetts blifwa ett alltför drygt och omfattande göromål, har Kongl. Maj:t förordnat, att den samma skall efter hand verkställas, och dertföre anbefallt Konsistorierna och Fakulteterna att inkomma med sina utlåtanden, före den 1 Maj innewarande år angående öfversättningen af Nya Testamentet och före samma tid 1869 angående öfversättningarne af Mose Böcker och de Historiska Böckerna i Gamla Testamentet.

Underfödd åt
trosvörwand-
ter i utlandet.

På framställning af den i Kronstadt warande Swenssk-Finnsk-Östnisk församlingen, huruwida från Sverige kunde erhållas något understöd till fullbordande af en påbörjad ny kyrkobyggnad för församlingen, som utgör omkring 5,000 personer, har Kongl. Maj:t förordnat, att en kollekt må för ändamålet upptagas i rikets kyrkor, och de insamlade medlen, på wanligt sätt redowisade, öfwerlemnas till Utrikes Departementet, för att genom dess försorg wederbörande tillställas.

Kyrkobyggnader.

Till uppförande af sju nya kyrkor, till ombyggnad eller utwidgning af fyra, till tornbyggnad å tre, samt till altare, altarprydnader, orgel-façader m. m. i tolf kyrkor hafwa ritningar blifwit af Kongl. Maj:t fastställda. Tillåtelse att genom kollekt och stambof insamla bidrag till kyrkobyggnaders bekoftande har meddelats tre församlingar.

På underdånig ansökning har Kongl. Maj:t tillåtit, att ett i hufwudstaden genom enskild mans försorg uppfördt kapell må i stadgad ordning inwigas, och anbefallt wederbörande Consistorium att meddela förordnande om gudstjänsternas uppehållande i detta kapell.

Sedan wid nästlidne Riksdag anwisats för år 1868 ett belopp af 13,500 riksdaler till fortsatt reparation å Linköpings domkyrka, har

Öfver-Intendents-embetet på nådig befallning inkommit med uppgift och kostnadsförslag å de arbeten, hwilka ansetts wara för kyrkans bestånd angelägnast att under nämnda år utföra med de för ändamålet anslagna medlen; och är denna plan af Kongl. Maj:t till esterrättelse fastställd.

De Nämnder, som blifwit tillsatta för att ordna presterskapets inkomster enligt Förordningen den 11 Juli 1862, hafwa, så widt inkomna uppgifter utwisa, från början af sin verksamhet intill den 1 November 1867 upprättat ett antal af 1,112 löneruleringsförslag, nemligen: inom Stockholms län 65, Upsala 59, Södermanlands 43, Östergötlands 74, Söndköpings 61, Kronobergs 31, Kalmar 82, Gotlands 44, Blekinge 24, Kristianstads 28, Malmöhus 102, Hallands 38, Göteborgs och Bohus 33, Elfsborgs 59, Skaraborgs 74, Vermlands 23, Drebro 43, Westmanlands 52, Kopparbergs 42, Gefleborgs 37, Westerrorlands 32, Jämtlands 30, Westerbottens 19 och Norrbottens 17. Utaf dem bland dessa förslag, som före den 1° sifflidne November hunnit att från Nämnderna expedieras till Domkapitlen och Länsstyrelserna, äro 628, efter wederbörandes hörande, af bemälda embetsmyndigheter handlagda och insända till Kongl. Maj:ts pröfning; de öfriga woro wid berörda tid dels förwisade till ny behandling af Nämnderna, dels öfwerlemnade till församlingarnes och löntagarnes yttranden, men ej från dem återkomna, samt dels, sedan sådant skett, ännu beroende på Domkapitlens och Länsstyrelsernas slutliga åtgärd. Af de till Kongl. Maj:t inkomna regleringsförslag, öfwer hwilka Kammar-Collegium afgifwit underdåniga utlåtanden, hade intill 1866 års slut, såsom i berättelsen wid sistförflutna Riksdag meddelats, 265 blifwit i nåder fastställda; under år 1867 stadfästes af Kongl. Maj:t ytterligare 187 förslag, nemligen: inom Stock-

Presterskapets
löneförmaner.

holms län 13, Upsala 13, Södermanlands 10, Östergötlands 27, Söndköpings 11, Kalmar 18, Gotlands 2, Blekinge 1, Kristianstads 8, Malmöhus 5, Hallands 8, Elfsborgs 12, Skaraborgs 11, Vermlands 9, Drebro 5, Westmanlands 11, Kopparbergs 11, Gefleborgs 6, Westernorrlands 1 samt Westerbottens 5; och wid årets utgång återstodo 20 sådana mål, som i Ecclesiastik-Departementets Expedition woro under utarbetning. Öfriga till Kongl. Maj:t af Vänsstyrelserna insända förslag woro då dels återförwifade till Nämnderna, dels beroende på Kammar-Collegii handläggning.

Sedan Rikets sift församlade Ständer bewiljat för år 1867 ett anslag af 10,000 riksdaler, att till förbättring af de swagast aflönade komministrars, kapellpredikanter samt pastorats- och sockenadjunkters lönewilfor utaf Kongl. Maj:t disponeras, och Domkapitlen på nådig befallning afgifwit förslag angående de lönetillskott, som funnits wara till de oundgängligaste behofwens fyllande erforderliga, har — efter det åtfälliga af de presterliga lägenheter, hwilkas innehafware under statsregleringsperioden 1864—1866 warit i åtnjutande af lönetillskott, under tiden dels af wederbörande löneroglerings-nämnder föreslagits till indragning, dels enligt fastställda lönerogleringar blifwit försedda med tillräckliga inkomster, — ifrågawarande anslag, som hittills icke medgifwit annan eller widare löneförbättring än att för sådane tjenste-innehafware, hwilkas inkomster i betydligare mån underftigit 700 riksdaler, löneförmåerna för hwardera af åren 1864, 1865 och 1866 uppbringats till ungefärligen detta belopp, befunnits kunna för år 1867 medgifwa de swagaste lönernas uppbringande till omkring 725 riksdaler; och Kongl. Maj:t har i förhållande härefter bestämt de lönetillskott, som ansetts böra till wisfa lägenheteras innehafware för nyfnämnda år utgå.

I sammanhang med ordnandet af presterskapets löneförmåner hafwa reglerings-nämnderna förehafat till behandling åtskilliga förslag om delning af pastorater, hwilkas storlek ansetts hinderlig för själwårdenus ändamålsenliga handhafwande. Wid nådig pröfning af de frågor i detta hänseende, hwilka under nästlidet år hos Kongl. Maj:t förekommit, har sådan åtgärd beslutits i afseende på sex gäll, nemligen ett i Skara, ett i Lunds, ett i Carlstads och tre i Hernösands stift. Deremot har funnits nödigt att till ett förena två pastorater i Linköpings och likaledes två i Westerås stift, hwilka hwart för sig ej kunnat lemna tillräcklig inkomst för en kyrkoherdes anständiga bergning. Deputom har Kongl. Maj:t, uppå Nämndernas förslag, funnit godt förordna om indragning af 21 komministraturer, om inrättande af nio nya sådana och en kapellpredikantsbeställning, samt om särskilda byars och hemmans förläggande från ett till annat kyrkosamhälle, — allt i sammanhang med beslutad reglering af den presterliga aflöningen inom wederbörande pastorater.

Presterliga
lägenheters
delning, in-
dragning
m. m.

Med anledning af en utaf Rikets Ständer i underdånig skrifwelse den 20 Juni 1866 gjord framställning, har Kongl. Maj:t, efter samtliga Ecclesiastiska Konsistoriernas hörande, medelst Cirkulär till desamma emhetsmyndigheter af den 31 Maj 1867 dels behagat förklara, att den genom nådiga Cirkulärbrefwet den 21 Augusti 1786 Konsistorierna meddelade föreskrift att wid upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter hafwa afseende icke allenast på de sökandes lärdom och tjensteålder, utan äfwen på den kännedom, nit och försigtighet, hwarmed de skött dem förut anförtrödda fall, icke må anses hafwa undergått förändring genom senare i ämnet gifna författningar, dels ock, med ändring af hwad i 10 § af berörda Kongl. Bref stadgas derom, att på förslag till kapellans-tjenster och andra sådana beställningar skola uppföras de tre af sökan-

Författningar
rörande pre-
sterskapet och
kyrkowäsendet.

derne, som hafwa de flesta tjenstären, funnit godt förordna, att wid dylika förslags upprättande enahanda skyldighet, som här ofwan i asseende på upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter sägs, skall Konfistorierna åligga.

Ett af Westerwifs församling antaget förslag till ordning wid prestwal i församlingen är af Kongl. Maj:t gilladt och fastställt.

Med anledning af wäckt fråga om ändring i det sätt, hwarpå hittills försarits wid skattläggningar för bestämmande af det årliga landgille och den städja wid äbo-ombyten, som böra tillkomma landt kyrkorna för sådana dem tillhörande jordlägenheter, hwaröfwer de ej ega fri dispositionsrätt, utan hwilka böra ständigt brukas under prestgård eller annat wanligt hemman, har Kongl. Maj:t, med ändring af hwad i 79 § af nådiga Resolutionen på allmogens besvär den 29 November 1756 stadgats i fråga om ordningen för fastställande af städja för omförmålda kyrkolägenheter, samt med upphäfwande af nådiga Brefwet den 26 Juli 1809, förordat: att för sådan kyrkorna i Lunds och Göteborgs stift tillhörig jord, hwilken enligt gällande författningar skall under prestgård eller annat wißt hemman brukas, wederbörande församling tillkommer att bestämma beloppet af den afgift, som bör till kyrkan erläggas, och att, om jordens innehafware med församlingens beslut ej åtnöjes, frågan skall öfwerlemnas till afgörande af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande och Biskopsembetet, i hwilkas beslut ändring sedermera må hos Kammar-Collegium sökas i händelse af befogenhet.

Då i asseende på uppkomna twister, om kronan eller wisja kyrkor wore egare till jord, införd i jordebokens kronokolumn, olika åsigter stundom gjort sig gällande derom, huruwida sådana twister böra handläggas af domstolar eller af förwaltande verk, har Kongl. Maj:t, på det att tillbörlig enhet i dylika ärendens behandling måtte winnas, funnit

godt förklara, att hwad 8 § 3 punkten af den för Kammar-Collegium den 16 Februari 1838 utfärdade instruktion innehåller om behörighet för Collegium att besluta i frågor angående de i jordebokens kronokolumn upptagna hemmans och lägenheters egenskap af, bland annat, kyrkohemman icke borde så förstås, att twister derom, huruvida eganderätten till jord af nämnda beskaffenhet tillkommer antingen kronan eller någon wis kyrka, må af Kammar-Collegium pröwas och afgöras.

På det att, för befrämjande af en allmännare och närmare kännedom om de Norska samhällsінrättningarne, tillfälle måtte beredas den studerande ungdomen wid något af Sveriges universiteter att genom åhörande af föreläsningar utaf en Norsk wetenskapsman göra sig med detta ämne mera förtrogen, har Kongl. Maj:t ställt till Kanslers-embetets för Upsala universitet disposition ett belopp af 2,000 riksdaler utaf allmänna medel, hwilket belopp användts som honorarium åt professorn i lagkunskap wid universitetet i Christiania S. Brandt, som efter Kanslerens anmodan under loppet af sistsförslutna hösttermin hållit offentliga föreläsningar wid universitetet i Upsala öfwer Norges civilrätt.

Universi-
terna.

Den wid samma universitet nyinrättade professionen i Romersk rätt, juridisk encyklopedi och rättshistoria har under förslutna året blifwit med ordinarie innehafware försedd.

Under den 4 Januari innewarande år har Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att den i 101 § af Statuterna för universiteterna den 2 April 1852 stadgade skyldighet för den, som till studerande wid universitet antages, att aflägga studented, hädanester skall upphöra, dock att, på sätt Kansleren underdånigt hemställt, uti det i förenämnda § föreskrifna studentbref införas en erinran derom, att studerande, så länge han wid universitetet såsom sådan sig uppehåller, är pligtig att ställa sig univerfi-

tets-staluterna med dertill hörande förordningar och hwad om universitetets disciplinära myndigheter är stadgad, till noggrann esterrättelse.

Karolinska
Medico-Chir-
urgiska Insti-
tutet.

Kongl. Maj:t, som ansett angeläget, att den kliniska undervisningen i syfilidologi wid Karolinska Medico-Chirurgiska Institutet må genom ett närmare samband med sjukwärden wid Stockholms stads och läns Kurhus kunna anordnas och meddelas på fullt ändamålsenligt sätt, under iakttagande tillika af hwad till gagn för sjukwärden wid Kurhuset kan lända, har under den 29 siftilidne Oktober förklarad, att e. o. professjonen i syfilidologi wid Institutet och öfwerläkarebefattningen wid Kurhuset böra, dereft icke färskilda hinder möta, wara med hwarandra förenade; och har Kongl. Maj:t med afseende härå förordnat, att, när ledighet af öfwerläkaretjensten inträffar och e. o. professjonen i syfilidologi wid Institutet är obesatt, bör med tillsättandet af öfwerläkare anstå till dess e. o. professjonen i wederbörlig ordning blifwit med innehafware försedd, samt att Kurhusets Direktion derefter, så wida den anser hinder icke möta för tjensternas förening, må, med inställande af alla widare på Direktionen eljest ankommande åtgärder för öfwerläkarebefattningens återbesättande, till öfwerläkare antaga och förordna nämnde e. o. professor, samt att, om innehafware af båda dessa befattningar afgår eller tjenstledighet honom bewiljas, öfwerläkarebeställningen wid Kurhuset skall under tiden bestridas af den, som handhafwer den kliniska undervisningen i syfilidologi wid Karolinska Institutet.

Elementar-
lärowerken.

Antalet af lärjungar wid rikets elementarlärowerk uppgår för närwarande till omkring 13,800.

På grund af undergången afgangsexamen wid elementarlärowerken hafwa under förflutna året 383 ynglingar erhållit mogenhetsbetyg såsom i denna examen godkända.

Den af Kongl. Maj:t förordnade Kommission för att granska de läroböcker i historia och geografi, som begagnas wid elementarläroverken, samt för att afgifwa utlåtande beträffande de grundsatser, efter hvilka sådana böcker böra uppställas, har för detta ändamål under olika tider af året haft sammanträden, och är desz arbete nära sin fulländning.

Med anledning deraf, att förhållandet mellan undervisningen i skolan och lärjungarnes hemarbete ännu icke blifwit wid alla läroverk på samma sätt uppfattadt, och med afseende på den stora wigt, som ligger derpå, att detta hemarbete icke i för widsträckt mått tages i anspråk, har Chefen för Eklesiastik-Departementet funnit sig böra genom särskildt cirkulär till samtliga Skolorstyrelserna af den 5 fiftlidne December erinra om angelägenheten deraf, att i allmänhet de lexor, som föresättas lärjungarne, och öfwer hufwud de hemarbeten, som föreskrifwas, göras till föremål för en tillräcklig förberedande behandling, samt anmoda nämnda styrelser att efter befogenhet söka verka för befrämjandet af denna för den uppväxande ungdomen wigtiga angelägenhet.

Den af Rikets Ständer wid 1865—1866 årens Riksdag beslutade utwidgning af läroverken i Hudikswall och Helsingborg till på båda linierna fullständiga elementarläroverk, af läroverken i Arboga, Enköping och Eskilstuna till femklassiga, samt af dem i Arwika och Skellefteå till treklassiga, har under innewartande läsår trädit i verkställighet. Af de wid samma Riksdag nyinrättade läroverk hafwa de i Sköfde, Trelleborg och Bernamo under fiftlidne hösttermin börjat sin verksamhet.

Utaf den af Rikets sift församlade Ständer bewiljade förhöjning i anslaget till arswoden åt bibliotekarier wid de högre elementarläroverken hafwa, efter wederbörandes hörande och förslag, dels nya arswoden och dels tillökning i redan warande blifwit under året anwifade.

Med anledning af Rikets Ständers skrifvelse den 16 Juni 1866 har Kongl. Maj:t under den 18 Januari förlidet år förordnat, att af besparingarne å anslaget till elementarläroverken ett belopp af 75,000 riksdaler må afskiljas och wid afflutandet af 1866 års räkenskaper utbalanseras såsom en för elementarläroverkens behof reserverad behållning till 1867.

Kongl. Maj:t har, med bifall till Stockholms stadsfullmäktiges underdåniga hemställan, medgifwit, att på Stockholms kommun må öfverflyttas den församlingarne härstädes hittills åliggande skyldighet att för stadens elementarläroverk bekosta skolor och rektorsboställen, i den mån staden genom öfverenskommelse med församlingarne eller på annat sätt hinner förskaffa sig erforderliga lägenheter.

På anledning af gjord framställning har Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 25 Oktober förlidet år anbefallt Skolorstyrelserna, att de redogörelser för undervisningen i gymnastik och wapenöfningar wid läroverken, som de årligen böra afgifwa till Direktionen för Gymnastiska Central-Institutet, hädanefter skola afgifwas för läsår, ej kalenderår, och inom September månads utgång hvarje år.

Tio lärarekandidater hafwa under förra årets lopp anmält sig till genomgående af det för vinnande af kompetens till lärarexamen wid elementarläroverk af Kongl. Maj:t förordnade profår. Af dessa hafwa sex blifwit hänvisade till Upsala, tre till Lunds och en till Stockholms elementarläroverk.

För att vinna närmare upplysningar om läroverkens tillstånd och undervisningens gång, hafwa dels af Chefen för Ecclesiastik-Departementet och dels af Chefen för den inom Departementets Expedition bildade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen inspektioner under året blifwit gjorda wid elementarläroverken i städerna Upsala, Westerås, Örebro, Skara,

Wenersborg, Göteborg, Jönköping, Norrköping, Mariestad, Lidköping och Alingsås samt i Carl Johans och Ulrika Eleonora församlingar.

Föreslagna ritningar till nya läroverks- och gymnastikbyggnader i Wenersborg och Carlstad, till nytt läroverks-hus i Hudiksvall, samt till ändring och utwidgning af läroverksbyggnaden i Skara äro af Kongl. Maj:t gillade och fastställda.

Sedan Kongl. Maj:t förordnat, att folkskolelärare-seminariet i Carlstads stift skulle fortfara, har denna undervisningsanstalt wid början af höstterminen 1867 trädt i utwidgad verksamhet och försetts med ökad antal lärare, hwarjemte ny aflöningsstat blifwit för den samma upprättad, samt förhöjda anslag bewiljats till hushyra, inredning, inköp af undervisningsmateriel m. m. Seminarierna i Wisby, Westerås och Strengnäs hafwa, enligt derom tillförne fattade beslut, blifwit indragna, det förstnämnda wid slutet af höstterminen 1866 och de båda öfriga wid wårterminens utgång 1867. I afseende på dessa läroanstalters undervisningsmateriel har Kongl. Maj:t, uppå wederbörande Domkapitels framställningar, förordnat, att den wid seminariet i Wisby befintliga materielen finge öfwerlemnas till det seminarium för bildande af lärare och lärarinnor wid småskolorna, hwilket enligt Gotlands läns Landstings beslut kommer att i nämnda stad inrättas, och den seminarierna i Westerås och Strengnäs stift tillhöriga materielen användas för folkskolornas behof inom dessa stift.

Folkskole-
undervisningen.

Samtliga folkskolelärare-seminarierna i riket utgöra således nio till antalet, alla utwidgade. Af dessa äro sju, nemligen i Upsala, Linköping, Wexjö, Lund, Göteborg, Carlstad och Hernösand, afsedda för manliga, och två, nemligen i Stockholm och Skara, för qwinliga elever. Höstterminen 1867 uppgick elevernas antal wid lärare-seminarierna till 587

och wid lärarinne-seminarierna till 182, eller tillsammans 769 elever. Wid läsårets slut sifflidne wårtermin undergingo 140 manliga och 35 qwinliga elever, således tillsammans 175, fullständig afgangseramen.

Efter det Kongl. Maj:t besluttit, att undervisningen i trädgårdssköttsel skulle till en början fullständigt ordnas wid seminarierna i Linköping och Lund, hafwa nödiga åtgärder för sådant ändamål widtagits och förhöjda löner blifwit derwarande lärare i detta ämne bewiljade.

Under den 31 Maj 1867 har Kongl. Maj:t förordnat, att seminarii-lärarnes löner skola, i likhet med lärarnes wid elementarlärowerken, uppföras på länens stat och qwartalswis utbetalas.

Sedan anslaget till stipendier åt seminarii-elever från och med 1867 förhöjts till 45,000 riksdaler årligen, har denna summa blifwit för nämnda år anwisad att under stadgade wilkor utdelas med ena hälften wid wårterminens och med andra hälften wid höstterminens utgång.

Efter det wederbörande Konfistorier erhållit befallning att inkomma med underdåniga yttranden och förslag i fråga om inrättande af en särskild afdelning wid seminarierna i Linköping och Lund för småskolelärarens bildande, och wid dem i Stockholm och Skara för bildande af småskolelärarinnor, samt Konfistorierna i Stockholm, Linköping och Lund afgifwit utlåtanden i ämnet, har Kongl. Maj:t förordnat om dyliga afdelningars inrättande wid seminarierna i sistnämnda städer samt anwisat medel till lärarens aflöning, inköp af undervisningsmateriel m. m. Af dessa afdelningar hafwa de wid seminarierna i Stockholm och Linköping varit i werksamhet från den 1 Oktober 1867, och nästlidne hösttermin undervisades inom den förra 16 qwinliga och inom den senare 13 manliga elever. Wid seminariet i Lund skall undervisningen för småskolelärare taga sin början under loppet af innewarande år.

Wid Linköpings seminarium har derjemte, på Domkapitlets hemställen, sårskildt tillfälle blifwit beredt för äldre folkskolelärare att erhålla fortsatt undervisning, och är för detta ändamål en extra lärares anställande derstädes beslutadt samt anslag bewiljadt till utwidgning af den förhyrda seminariilokalerna.

Sedan Kongl. Maj:t låtit genom sårskilda Kommitterade utarbete normalritningar jemte kostnadsförslag till seminariibygnader, hafwa dessa ritningar blifwit fastställda till esterrättelse wid uppförandet af den byggnad för seminariet i Linköping, hwartill Rikets Ständer bewiljat anslag och för hwars påbörjande nödiga anordningar äro widtagna. — Wid samma läroanstalt har, för sårskildt anwifade medel, ett jordland blifwit inköpt till anläggning af seminariitrdgård.

Enär inom den åt Stockholms seminarium upplåtta lokal lägenhet icke varit att tillgå för den derstädes inrättade afdelningen för småskolelärarinnors bildande, har Kongl. Maj:t fastställt ritning och anwifat medel till lokalens utwidgning för nämnda ändamål.

Enligt erhållet uppdrag har Chefen wid den inom Ecclesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för folkundervisningsärenden år 1867 werkställt inspektion wid seminarierna i Stockholm, Upsala, Linköping, Wexjö, Lund, Göteborg och Carlstad.

Sedan de för åren 1864, 1865 och 1866 förordnade folkskoleinspektörerna till Ecclesiastik-Departementet ingifwit berättelser om folkundervisningen i riket under nämnda år, hafwa dessa berättelser med tillhörande tabeller blifwit tryckta och utdelade till Domkapitlen och Skolråden. Derjemte äro från bemålde inspektörer inkomna kontraktswis uppgjorda sammandrag af Skolrådets för år 1866 lemnade uppgifter rörande folkskolewäsendets tillstånd i pedagogiskt hänseende. Enligt dessa uppgifter funnos nämnda år i hela riket 10 högre folkskolor, 3,281

egentliga folkskolor*), af hwilka 2,079 woro fasta och 1,202 flyttande, samt 2,856 småskolor; antalet barn inom skolåldern utgjorde 621,502, hwaraf 315,771 gossar och 305,731 flickor; af dessa barn underwifades 261 i högre folkskolor, 185,258 i fasta, 157,121 i flyttande folkskolor, och 133,591 i småskolor; 36,591 barn hade undergått pröfning wid afgång från folkskolan, och 22,506 begagnat fortsatt underwifning efter slutad skolgång.

För den nu pågående inspektions-perioden, som blifwit bestämd att omfatta två år, 1867 och 1868, har Chefen för Ecclesiastik-Departementet, efter erhållet nådigt uppdrag, utsett sakkunnige män att i egenkap af inspektörer, hwar och en inom bestämdt område, besöka derstädes befintliga folkskolor, samt om deras tillstånd och behof afgifwa berättelser, så wäl efter hwarje års förlopp till wederbörande Domkapitel, som ock efter två år i ett sammanhang till Ecclesiastik-Departementet. Inspektörernas antal, som under den första inspektions-perioden, 1861—1863, utgjorde 20 och under den andra, 1864—1866, war ökad till 28, har nu blifwit ytterligare förökadt till 39, af hwilka 7 äro förordnade för Upsala stift, 5 för Hernösands, 4 för hwardera af Linköpings, Skara, Lunds och Göteborgs, 3 för hwardera af Westerås och Werio, 2 för Strengnäs och 1 för hwardera af Kalmar, Carlstads och Wisby stift. För dessa inspektörer är ny instruktion den 31 Januari 1867 utfärdad.

Under Departements-Chefens ledning hölls nästlidet år den 21—24 Augusti i huswudstaden ett möte af samtliga inspektörerna, för att med afseende å den pågående inspektionen dels utbyta rodan wunnen erfaren-

*) I berättelsen till följande Riksdag uppgafs de egentliga folkskolornas antal år 1865 hafwa utgjort 3,374. Denna högre siffra hade tillkommit derigenom, att i Skolrådets uppgifter för nämnda år åtskilliga rotskolor blifwit beräknade såsom särskilda skolor.

het, dels öfwerlägga om de för skolornas yttre och inre organisation lämpligaste anordningar samt om de åtgärder, hwilka wore tjenligast till åstadkommande af en förbättrad undervisning.

Genom bewiljade reseunderstöd hafwa två seminarii-rektorer och två folkskole-inspektörer blifwit satte i tillfälle att i utlandet förwärfwa kännedom af de ändamålsenligaste der begagnade metoder wid folkundervisningen, och två seminarii-lärare hafwa erhållit dylikt understöd för att wid de först utwidgade seminarierna i riket inhemta kunskap om undervisningen och anordningarne i öfrigt. — För bestridande af kostnaden wid det till instundande sommar utlysta folkskoleläraremötet i Örebro är bidrag af statsmedel bewiljadt.

Sedan anslag för höjande af examinerade lärares löner till stadsgadt minimum bewiljats under år 1864 åt 1,121 församlingar för tillsammans 1,417 lärare, och under åren 1865 och 1866 åt 27 församlingar för 31 lärare, hafwa under år 1867 statsbidrag för sådant ändamål tilldelats 134 församlingar för 250 lärare, och komma desja bidrag, i likhet med de förut bewiljade anslagen, att fortfarande årligen utgå.

Af de medel, som Rikets sifft församlade Ständer anslagit till folkundervisningens befrämjande, har Kongl. Maj:t anwijat följande belopp, att tills widare årligen utgå, nemligen till understöd för fem högre folkskolor i Lunds, en i Göteborgs, två i Carlstads, en i Hernösands och en i Wisby stift tillsammans 10,000 R:dr, samt till folkskolewäsendets utveckling och förbättring 150,000 R:dr, hwilken summa bewiljats jäfom bidrag åt 1,139 församlingar för att uppehålla tillsammans 2,603 äldre och nya småskolor samt aflöna 92 biträdande lärare. Desutom äro för år 1867 anslag bewiljade åt 329 församlingar för att höja tillsammans 355 examinerade lärares löner öfwer det stadgade minimum; och 415 församlingar, som för medellöshet ej kunnat till erforderligt belopp be-

kosta sina lärares aflöning, hafwa erhållit särskilda bidrag, sammanlagdt 20,000 R:dr, af de för sådant ändamål anwisade medel.

För de Högre folkskolorna i Carlstads och Wisby stift äro nya reglementen i nåder fastställda, och uppå gjord underdånig hemställan har Kongl. Maj:t medgifwit Skolrådet i Norrköping rättighet att tillsätta lärare och lärarinnor wid derwarande folkskolor.

Med anledning af sistförflutna Riksdags underdåniga framställning om ändring i röstberäkningsgrunden wid wal af folkskolelärare, har Kongl. Maj:t anbefallt samtliga Consistoria Ecclesiastica att afgifwa utlåtanden i ämnet. Beträffande Riksdagens underdåniga framställning i fråga om inspektionen öfwer folkskolorna hafwa samtliga Landstingens yttranden blifwit infortrade.

I ändamål att för nedsatt pris hållas folkskolorna till handa och kostnadsfritt utdelas till seminarierna, äro under arbete och blifwa innewarande år att tillgå: Taflor ur Gamla Testamentet, i stort format; Politisk wäggharta öfwer Europa, af L. von Mentzer; Wägghataflor öfwer daggdjuren; Samlingar af mineralier m. m., ordnade efter N. S. Berlins Väsebok i naturlära, samt Stereometriska figurer.

De för statens räkning inlösta 1,000 exemplar af det genom Gynnastriska Central-Institutet på nådig befallning ombesörjda arbetet: "Anwisingar för undervisning i gymnastik och wapenöfning wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor", jemte teckningar, äro genom Konsistoriernas försorg utdelade dels till seminarierna, för att lemnas utgående elever såsom premier, och dels till folkskole-inspektörerna, för att kostnadsfritt tillhandahållas folkskolelärare, som ega förmåga att i nämnda ämnen meddela undervisning.

Kongl. Patriotiska Sällskapet har tilldelat rikets folkskolor 10,000 exemplar af en på sällskapets föranstaltande utgifwen afhandling, kallad:

”Våra bästa Matfvarpar, eller kortfattad anvisning till de i vårt land förekommande mest matnyttiga fvarparnes igenkännande och användning”. Af nämnda antal exemplar hafwa hittills 1,500 blifwit till Ecclesiastik-Departementet aflemnade, hvilka äro utdelade till folkskolorna i Wermland och de Norrländska landskapen.

Som Rikets siff församlade Ständer anwisat ett belopp af 10,000 riksdaler att användas till bekostande af folkskolelärares undervisning i gymnastik och wapenöfning, hafwa folkskolelärarne i Upsala, Skara, Strengnäs, Carlstads och Hernösands stift under fyra veckor af sifflidne sommar på lämpliga orter erhållit undervisning i nämnda öfningsämnen; och enligt Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd hafwa gewär till begagnande wid dessa öfningar blifwit från kronans förråd utlemnade för ett nedsatt pris af 3 riksdaler stycket.

På en af Öfwerstyrelsen för Stockholms stads folkskolor gjord underdånig hemställan, att, då undervisning i sång efter den så kallade Chediska methoden blifwit en kortare tid af enskild person kostnadsfritt meddelad lärjungarne i nämnda skolor och redan lemnat ett resultat, som syntes lofwa att sångundervisningen i folkskolorna skulle genom berörda methods införande kunna wäsentligen befrämjas, understöd måtte bewiljas till bekostande af fortsatt undervisning i sång efter sagda method wid huswudstadens folkskolor åtminstone under en tid af sex månader, har Kongl. Maj:t funnit godt att af allmänna medel ställa till Öfwerstyrelsens försogande ett belopp af 600 riksdaler för omförmälda ändamål.

Plats för uppförande af skolorhus afwen som för anläggning af skolträdgårdar har under sifflidet år blifwit 28 församlingar beredd genom meddeladt nådigt tillstånd att, mot wisja wilkor, afföndra jord från ecclesiastiska boställen.

Beträffande den af framlidne direktören M. Holterman inrättade skola i byn Åby inom Sjöbergs socken af Göteborgs stift har Kongl. Maj:t tillåtit, att den samma må för framtiden förvandlas till ett barnhem.

För folkskolelärares pensions-inrättning har stat blifwit af Kongl. Maj:t faststald, att tills vidare wara gällande.

Wetenskap,
witterhet och
konst samt
antiquiteter.

Medelst lemnade understöd af anslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda werks utgifwande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt förtjente wetenskapsidkare tillfälle dels till forskningsresor och dels till allmängörande af deras lärda arbeten. I afseende på ett och annat af dessa arbeten har Kongl. Maj:t, i likhet med hwar tillförne warit wanligt, wid de understödjande fäst det wilkor, att deraf skulle för statens räkning aflemnas ett wißt antal exemplar för att utdelas till de offentliga bibliotekerna i riket och jemwäl användas såsom premier åt lärjungar wid de allmänna elementarlärowerken, om arbetet wore för detta senare ändamål lämpligt. — Af professoren wid Köpenhamns universitet G. Stephens' werk öfwer de fornnordiska runminnesmärkena, till hwars utgifwande understöd af allmänna medel bewiljats, har, enligt det wid understödet fästade wilkor, ett antal af 50 exemplar utaf arbetets utkomna första del blifwit till staten aflemnadt, och bestämmelser äro gifna i afseende på dessa exemplars användande.

Uppå gjord underdånig framställning angående fortsatt utgifwande af den samling källskrifter till fäderneslandets historia under medeltiden, hwars allmängörande blifwit genom nådigt Bref den 7 Februari 1816 beslutad och hwaras första och andra bandet, under titel: "Scriptores rerum Suecicarum medii ævi", från trycket utkommit, har Kongl. Maj:t funnit godt uppdraga åt en särskildt förordnad Kommitte att ombesörja

fortfättningen af ifrågawarande arbete och för sådant ändamål anvisat nödiga medel.

Medelst det af Rikets siff förslamlade Ständer bewiljade anslag för 1867 till bekoftande i hufwudstaden af offentliga föredrag öfwer ämnen, som företrädeswis tillhöra allmän bildning, hafwa särskildt af Kongl. Maj:t utsedde Kommitterade anordnat sådana föredrag, hållna af förtjente wetenskapsidkare och med lifligt interesse omfattade af allmänheten. Enär å de för åren 1864—1866 anvisade medel till samma ändamål uppstått en besparing af 6,604 riksdaler 45 öre, har Kongl. Maj:t förordnat, att detta belopp skall användas till bekoftande af dylika föredrag under innewarande år.

Det på Swenska Akademiens stat uppförda, till Kongl. Maj:ts disposition ställda årliga anslag af 6,000 riksdaler, hwilket är bestämdt att användas till understöd åt yngre, mindre bemedlade personer, som wisa framstående anlag för witter werksamhet, har för siffliedet år blifwit enligt Akademiens förslag utdeladt.

Enligt Riksdagens underdåniga anhållan har Kongl. Maj:t åt en särskildt utsedd Nämnd uppdragit att bestämna om och öfwerwaka erforderliga restaurations-arbeten å de National-Museum tillhöriga oljesfärgstafior, äfwen som besluta om inköp för Musei räkning af äldre mästars målningar och andra konstfäker, i afseende på hwilkas inköpande särskilda förefkrifter ej blifwit genom nådiga Brefsret den 28 Maj 1858 meddelade.

Den bronsafgjutning af bildhuggaren professor Molins grupp "Bältespännare", till hwars bekoftande för statens räkning medel blifwit af Rikets Ständer anvisade, är numera fullbordad och på en öfentlig plats i hufwudstaden uppställd.

Sedan Rikets Ständer i underdånighet anhållit om utfärdande af ny författning till flyddande af fäderneslandets fornlemningar, med stad-

gande af tjenliga ansvars- och witesbestämmelser för förstöring af de samma, samt Bitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien på nådig befallning afgifwit utlåtande och förslag i ämnet, har Kongl. Maj:t, efter Justitie-Kanslers-embetets hörande, funnit godt att, med upphäfwande af Förordningen den 17 April 1828 jemte flere rörande samma ämne meddelade föreskrifter, under den 29 November 1867 utfärda ny förordning angående forntida minnesmärkens fredande och bewarande.

Den af Bitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien förordnade Antiquitets-Intendenten har under år 1867 fortsatt sin det föregående året började undersökning af Wermlands fornminnen och derefter företagit en forskningsresa i Merike. — Statsanslaget till bekostande af runstenars uppökande och afteckning samt teckningarnes utgifwande har fortfarande uppburits af fornforskaren N. Dybeck, som fortsatt sina undersökningar inom Upsala och Stockholms län samt utgifwit ett nytt häfte af arbetet "Swerikes Run-urkunder", hwaraf 50 exemplar blifwit för statens räkning aflemnade. — Det anslag, som bewiljats för undersökning af fäderneslandets fornlemningar och upprättande af förteckningar öfwer sådana, har nämnda Akademi sistlidet år användt till understöd åt fornminnes-föreningarne i Helsingland och Dalarne, för undersökningar inom dessa landskap, samt åt några af Akademien utsända forskare, hwilka undersökt, förtecknat och afritat fornlemningar i Södermanland och Ångermanland.

Sedan Chefen för Ecclesiastik-Departementet af Bitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien begärt upplysning, huruwida ur statens under Akademiens wärd ställda samlingar af fornsaker kunde till folkskolelärareseminarierna i riket utlemnas erforderligt antal lämpliga duplett-exemplar, för att derstädes begagnas wid undervisningen och derigenom bidra till befordran af en allmänare kännedom om landets fornlemningar och

wigten af deras tillwaratagande och wärdande, har Akademien anmält, att wid ordnandet af statens Historiska Museum åtskilliga fornsaker från äldsta tider, eller den så kallade stenåldern, blifwit aslagda, att utdelas till andra offentliga samlingar inom fäderneslandet, och att Akademien skulle bland dessa aslagda fornsaker låta besörja urwal af lämpliga profstycken, att för det uppgifna ändamålet till bemälda seminarier utdelas.

Det af Rikets Ständer wid 1865—1866 årens Riksdag anvisade anslag, 1,500 riksdaler, för wården af fornlemningarne i Wisby har blifwit utbetaladt till Hospitals-Direktionen i nämnda stad, med åliggande för Direktionen att till Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien afgifwa redowisning för anslaget användande.

På grund af nådiga Förordningen den 15 Februari 1855 angående ersättning för understöd, som af fattigwårdsförsamlingarna i ett af de förenade rikena Sverige och Norge lemnas behöfwande personer från det andra riket, har under år 1867, såsom tillförne, liquid mellan de båda statskassorna egt rum. — Af anslaget till den fattigwård inom fäderneslandet, hwilken bör med allmänna medel bekostas, har Kongl. Maj:t fortsarande ställt särskilda belopp till disposition af sine Besallningshafwande i Sämtlands, Westerbottens och Norrbottens län, att användas till understöd åt särdeles behöfwande bland Lapp-allmogen. Fattigwård.

Sedan Rikets sista församlade Ständer anhållit, att Kongl. Maj:t, efter behörig utredning af frågan, huruvida ett nytt hospital för rikets sydligaste provinser wore af oundgängligt behof påkalladt, samt angående beloppet af de med inrättandet af en sådan anstalt förenade kostnader, måtte till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hwartill förhållandena kunna finnas föranleda, har Kongl. Maj:t, efter Serafimer-Ordens Sjukwårds-
inrättningar.

Gillet's hörande, godkändt en af Ordens-Gillet föreslagen lägenhet wid staden Lund såsom den plats, dit ett nytt central-hospital för sinnessjuka må förläggas, och anbefallt Ordens-Gillet att i samråd med en af Öfver-Intendents-embetet utsedd arkitekt bestämma omfånget och anordningen af ifrågavarande sjukhus samt derefter hos nämnda embete begära upprättandet af fullständiga ritnings- och kostnadsförslag, att till Kongl. Maj:t ingifwas.

Efter det Serafimer-Ordens-Gillet till nådig pröfning öfverlemnade ritningar till ett nytt hospital för sinnessjuka, som skulle på ön Hisingen wid Göteborg uppföras enligt det så kallade paviljongsystemet och för hwilket kostnaden beräknats att uppgå till 656,893 riksdaler, men Kongl. Maj:t, när denna summa wida öfversteget det i nådig proposition till Rikets Ständer wid 1862—1863 årens Riksdag beräknade belopp, 560,000 riksdaler, anbefallt Ordens-Gillet att utreda, huruvida icke kostnaden för ifrågavarande anläggning kunde, med bibehållande af paviljongsystemet och det förut bestämda antalet af 150 sjukplatser, nedsättas under det i nämnda proposition afsedda belopp, har Ordens-Gillet fogat anstalt om uppgörande af ny plan och nya ritningar för byggnaden, hvarigenom kostnadssumman minskats till 532,730 riksdaler. Denna plan med dertill hörande ritningar har Kongl. Maj:t fastställt och bemyndigat Ordens-Gillet att om planens verkställande på lämpligaste sätt gå i författning.

Ett förslag till förnyadt reglemente för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg har Kongl. Maj:t funnit godt stadfäst; och ett af Serafimer-Ordens-Gillet öfverlemnadt förslag till ny lönestat för hospitalsläkare är i nåder gilladt och fastställt, att från 1867 års början till vidare lända till esterrättelse.

I anledning af Riksdagens underdåniga framställning angående upphärfwande af stadgandet i 11 § af instruktionen för Serafimer-Ordens-

Gillet den 28 April 1791 om hembjudande af till skatte förfällda hospitalshemman, då de samna säljas utom börd, har Kongl. Maj:t infor-
drat utlåtande af Ordens-Gillet.

Sedan Rikets siff församlade Ständer anwifsat 9,000 riksdaler att,
enligt nådig disposition, anwändas till löner, hwardera å 1,500 riksdaler, åt sex nya provincialläkare inom de orter af riket, der sådana läkarebeställningar ansåges wara mest behöfliga, under wilkor att inwånarne i hwarje distrikt skulle på egen bekostnad anskaffa och underhålla lämplig bostad åt läkaren wid den för honom bestämde station, har Kongl. Maj:t, enligt Sundhets-Collegii förslag, hittills förordnat om nya provincialläkares anställande inom fyra län, hwarest wederbörande kommuner förbundet sig att uppfylla omsförmälda wilkor, nemligen en inom Östergötlands med tjenstedistrikt af hela det s. k. Tinspångs län och station i Tjellmo socken, en inom Göteborgs och Bohus län med distrikt af Inlands nordre och södre härader samt station i Sörlanda socken, en inom Stora Kopparbergs med distrikt af Westerbergslags fögderi, eller Grangärdes, Norrberkes, Söderberkes, Ludwika och Malingsbo socknar, samt station i Grangärde, och en inom Westerbottens län med distrikt af Nordmalings och Bjurholms socknar samt station i Nordmaling.

Provincial-
läkaremärden
m. m.

Enär någon närmare förefrist ej varit meddelad rörande beskaffenheten af de bostäder, som inwånarne i nybildade provincialläkare-distrikt böra för läkaren bekosta och underhålla, och underdånig framställning dertföre blifwit gjord om utfärdande af boställsordning eller reglemente i omsförmälda hänseende, har Kongl. Maj:t anbefallt Öfwer-Intendents-embetet att afgifwa utlåtande och förslag om lämpligaste anordningen och byggnadsfättet för sådana bostäder.

I anledning deraf att wid sifförslutna Riksdag medel anvisades för ytterligare två extra provincialläkare-bestämmningars förändring till ordinarie, har Sundhets-Collegium erhållit nådig befallning att widtaga förberedande åtgärder i sådant afseende.

Att den distriktsläkare, som af Utsjöns köping warder antagen, har Kongl. Maj:t medgifwit rättighet till årsberäkning lika med civile läkare i statens tjenst, på de villkor som i Kongl. Rungörelsen den 17 Oktober 1840 äro föreskrifna, och har tjenstgöringsdistrikt blifwit för honom bestämdt. Enhanda rättighet har tillerkänts de fullständigt legitimerade läkare, hwilka behörigen warda anstälde som underläkare eller amanuenser wid akademiska sjukhuset i Upsala.

Uppfostrings-
anstalter för
döfstumma
barn.

Efter det Rikets Ständer wid 1865—1866 årens Riksdag anflagit 20,000 riksdaler, att enligt Kongl. Maj:ts disposition användas till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostningsanstalter för medellösa döfstumma barn, med villkor att högre belopp ej måtte någon anstalt tilläggas än som motsvarade 100 riksdaler för hwarje å anstalten intaget barn, och Direktionen öfwer Allmänna Institutet för döfstumma och blinda på nådig befallning afgifwit utlåtande angående de villkor och garantier, under hwilka ifrågawarande uppfostningsanstalter må kunna komma i åtnjutande af understöd från berörda anslag, har Kongl. Maj:t den 8 Mars nästlidet år förordnat, att, då dylik anstalt blifwit inom någon särskild ort inrättad, och styrelse skulle för 1867 ofördröjligen och sedermera för hwarje år inom December månads utgång det föregående året hos wederbörande Consistorium ingifwa till Kongl. Maj:t stäld ansöknings om understöd af statsmedel för anstalten och derwid uppgifwa antalet af de medellösa barn, för hwilkas underwisning understöd begäres, och beloppet af det bidrag, som inom det fastställda maximum af 100

riksdaler ansåges för hvarje sådant barn erforderligt, äfvensom lemna redogörelse för anstaltens föregående verksamhet och dess förvaltning samt den för undervisningen fastställda plan, hwarefter Consistorium skulle ansökningshandlingarne jemte eget underdånigt utlåtande i ämnet till Ecclesiastik-Departementet insända; hvarjemte föreskrifwits, dels att, sedan dylikt undervisningsanstalt blifwit med understöd af statsmedel försedd, wederbörande Consistorium egde utse en ledamot i den direktion, som hade förvaltningen af inrättningens angelägenheter sig anförtrodd och hwilken skulle vara ansvarig för de bewiljade medlens behöriga användande, dels att undervisningen borde bedrifwas af fullt kvalificerade lärare eller lärarinnor, och dels att årlig inspektion af dessa anstalter skulle utaf folkskole-inspektörerna förrättas i sammanhang med inspektionen af de i orten befintliga folkskolor. Och hafwa samtliga Consistoria Ecclesiastica genom cirkulärbref erhållit befallning att meddela wederbörande underrättelse om detta Kongl. Maj:ts beslut. — Understöd af berörda anslag äro hittills anwifade åt sex anstalter af ifrågawarande beskaffenhet, nemligen i Göteborg, Malmö, Carlskrona, Hjorteds socken i Linköpings stift Munktorps socken i Westeras stift, och den så kallade Dystra Skolan i Stockholm, — till ett sammanlagdt belopp af 14,100 riksdaler.

Jem nya apothek, med personligt privilegium, äro under sistlidet år Apothek. beslutade, att anläggas i närmaste grannskap af stationerna uti de nybildade provincialläkare-distrikten inom Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Stora Kopparbergs samt Westerbottens län, äfvensom wid stationen för distriktsläkaren i Lemshög inom Blekinge län.

Barnmorsfornas antal i riket uppgick år 1865 till 1,717, af hwilka Barnmorske-
undervis-
ningen. 134 woro bosatta i Stockholm, de öfriga i andra städer och på landsbygden. Under år 1867 bleswo wid läroanstalterna i barnmorskekonsten

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

10

Riksdags-Berättelsen.

87 elever underwisfades, utexaminerade och fäsom barnmorsskor godkända, nemligen i hufwudstaden 42, i Göteborg 32 och i Lund 13. Bland utexaminerade hafwa i Stockholm 42 och i Göteborg 26 elever, som gjort sig wäl kända för kunskap och färdighet i den egentliga barnmorsskonsten, äfwenfom för pålitlighet och ett i allo hedrande uppförande, erhållit underwisning i den instrumentala förlofningskonsten och wid anställd examen befunnits ega den skicklighet deri, att de förklarats behöriga till den sammas utöfning.

Sedan Riksdagen bewiljat anslag till aflöning åt eu biträdande lärare wid hwardera af barnmorsskonst-undervisningsanstalterna i Stockholm och Göteborg, har Sundhets-Collegium på nådig befallning gått i författning om tjensternas tillsättande.

Stydds-kopp-
ympningen.

Antalet af vaccinerade barn steg år 1866 till 102,790. För nitist och skicklig utöfning af stydds-koppympningen utdelades belöningar dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinations-instrumenter till 129 personer.

Veterinär-
wäsendet.

År 1865 underwisfades wid Veterinär-inrättningen i Stockholm 37 elever, af hwilka 2 från Finland, samt 10 i hofbeslagskonsten; wid den i Skara 15 veterinär-elever och 7 till hofslagare, hwarförutom 12 genom Skaraborgs läns Hushållnings-sällskaps försorg erhöillo underwisning i hofbeslagskonsten. Wid Veterinär-inrättningen i Stockholm aflade 5 elever fullständig veterinärläkare-examen. — År 1866 underwisfades wid sistnämnda inrättning 37 elever samt 15 i hofbeslagskonsten; wid den i Skara studerade 17 elever veterinärläkarekonsten i sin helhet och 7 för att bildas till hofslagare. Wid Veterinär-inrättningen i hufwudstaden aflade 8 elever fullständig veterinärläkare-examen.

För Veterinär-Institutet i Stockholm har Kongl. Maj:t under den 24 Maj 1867 utfärdat reglemente, och jemwäl fastställt utgiftsstat, i enlighet

med Riksdagens beslut, att gälla från och med år 1868. Tillika har Kongl. Maj:t uppdragit åt Direktionen öfwer Veterinär-inrättningen i hufwudstaden att såsom Direktion för Veterinär-Institutet handhafwa deß angelägenheter i öfwerensstämmelse med omsförmälda reglemente och i sådant affeende till ansöfning fungöra de nyinrättade läraretjensterna, att tillträdas wid början af innewarande år. Desutom har det blifwit Direktionen anbefaldt att i samråd med en af Öfwer-Intendents=embetet utsedd sakkunnig person werkfälla den af Riksdagen begärda undersöfning, huruwida Institutet kunde utan wäsendtliga olägenheter förläggas till någon plats wid hufwudstadens gräns, eller om, i annan händelse, Institutet skulle kunna på ändamålsenligt sätt anordnas å den nuwarande lokalen genom utwidgande och förändring af der befintliga byggnader; skolande alternativa förslag i deßa hänseenden uppgöras och till Kongl. Maj:t ingifwas.

Kongl. Maj:t förblifwer Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse wälbewägen. Stockholms Slott den 17 Januari 1868.

C A R L.

LOUIS DE GEER.
